

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΜΒ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΑΓ. ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19.—Τηλ. 227-689 | 1 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1965 | ΑΡ. 19

ΒΑΡΥΤΑΤΗ Η ΕΥΘΥΝΗ

Δημοσιολόγος, καθηγητής του Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, γράφων εἰς τὸν καθημερινὸν Τύπον διὰ τὴν ὄλως ἀνεπιτρέπτως παραταθεῖσαν πολιτικὴν κρίσιν—ἡ ὁποία, ὡς πανταχόθεν ὁμολογεῖται, ἀναστέλλει πᾶσαν δημιουργικὴν δραστηριότητα καὶ δημιουργεῖ θολὴν καὶ καταθλιπτικὴν ἀτμόσφαιραν—θεωρεῖ ταύτην ὡς «*ν ὀ σ ο ν ἔ ν δ η μ ι κ ῆ ν*». Καὶ τὴν ἀποδίδει εἰς τὴν ὑγρότητα τοῦ ἥθους, καὶ εἰς τὰς ἀνορθόδοξους ἀντιλήψεις τῶν δημοσίων ἀνδρῶν. Διὰ τῶν ὁποίων, ὡς ὑπὸ Σοδομιτικοῦ πυρὸς τεφροῦνται αἱ συνειδήσεις· καὶ ἀποβαίνει ἀδύνατος ἡ διαχείρισις τοῦ πολυσυνηθέτου συγχρόνου προβληματισμοῦ, μὲ κριτήριον τὸ ἔθνικόν καὶ μόνον συμφέρον καὶ ὄχι τὰς συναισθηματικὰς καὶ ἰδιωφελεῖς παρορμήσεις. Καὶ ὀρθότατα παρατηρεῖ, ὅτι εἰς τὸ ἄκρον πάσης ἀλογίστως παρατεινομένης κρίσεως, ἡ ὁποία τροφοδοτεῖται ἀπὸ παλαιὰ καὶ νέα πάθη, καὶ ἀπὸ τὰς ἀσυδότους καὶ ἀνευδόμενους κομμουνιστικὰς ἐπιδιώξεις, «*ἐλλοχεύουν αἱ Ἐρινύες τοῦ ἔμφυλλου σπαραγμοῦ*».

* *

Χαίρομεν εὐλικρινῶς διὰ τὰς φωτεινὰς διαπιστώσεις καὶ τὰς εὐθαρσεῖς διακηρύξεις τοῦ διαπρεποῦς καθηγητοῦ, ποῦ δὲν ἔπαυσαν νὰ τονίζωνται ἀπὸ τὰς στήλας αὐτάς, εἰς ὧτα δυστυχῶς μὴ ἀκούοντων. Διότι πιστεύομεν ἀκραδάντως εἰς τὴν ἐξυψωτικὴν τοῦ ἥθους ἀλήθειαν τῆς ἀγίας μας Ὁρθοδοξίας, ποῦ καὶ τὸ θορυβοῦν καὶ κυματοῦν τῶν λογισμῶν κα-

ταστέλλει· καὶ τὰς πληθούσας ἀγορὰς σωφρονίζει, καὶ τὰς ἐρημίας οἰκίζει. Καὶ γνωρίζομεν ἐπίσης καλῶς, ὅτι ἡ ἠθικὴ ἀποχαλίνωσις τοῦ ἀνθρώπου ὀδηγεῖ ἀναποφεύκτως εἰς τὸν ὄλεθρον. Διότι, διὰ τῆς καταχρήσεως τῆς ἐλευθερίας του, κατεξαντλεῖ τὰς δημιουργικὰς του δυνάμεις, καὶ ἐξωθεῖται εἰς ἐνεργείας καὶ πράξεις ἀσχέτους πρὸς εὐγενῆ ἰδεώδη καὶ πρὸς ὑψηλοὺς σκοπούς. Μόνον ὁ Χριστὸς εἶναι βραβευτὴς τῆς εἰρήνης· καὶ «*ὁδός, καὶ ἀλήθεια, καὶ ζωή*». Καὶ μόνον ὁ Χριστιανισμὸς πληροῖ τὰ πάντα πνευματικῆς εὐωδίας· κατευθύνει τὰς ἀνθρωπίνους δυνάμεις πρὸς ὑψηλὰ ἐπιτεύγματα· καὶ ἐξυψώνει καὶ ἐξαγιάζει τὴν ἀνθρωπίνην προσωπικότητα, συσχετίζων, στενῶς καὶ ἀρρήκτως, τὴν ἀνθρωπίνην πρὸς τὴν θείαν φύσιν.

* *

Θ' ἀντεῖπουν ἴσως τινές, ὅτι ὁ σύγχρονος κόσμος εἶναι πλήρης ταραχῶν· καὶ ὅτι ἡ ἀνθρωπότης ὀλόκληρος διανύει μίαν ἀπὸ τὰς μᾶλλον καταστροφικὰς καὶ ἀποσυνθετικὰς περιόδους τῆς ἱστορικῆς ζωῆς. Δὲν ἀντιλέγομεν. Ἀληθῶς ἡ ἐποχὴ μας εἶναι ἐποχὴ τεραστίας κρίσεως. Καὶ ἀποκρυπτογραφοῦντες καὶ χρησιμοποιοῦντες ἐγωκεντρικῶς τὰς φυσικὰς δυνάμεις, ἐφθάσαμεν εἰς τὴν ἄκραν ἀπόνοιαν, νὰ κινδυνεύωμεν, ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν, νὰ διασκελίσωμεν τὸ φράγμα, ὄχι μόνον μιᾶς περιορισμένης καὶ τοπικῆς καταστροφῆς, ἀλλὰ τοῦ παγκοσμίου ὄλεθρου καὶ τοῦ ἀφανι-

σμοῦ τοῦ πολιτισμοῦ, διὰ τὸν ὁποῖον καυχώμεθα. Καὶ εἰς τὸ ὀδυνηρὸν τοῦτο μεταίχμιον τῆς ἱστορικῆς ζωῆς, ἐντὸς τοῦ ὁποῖου ἀσπαιρομεν, φυσικὸν εἶναι νὰ μετέχη καὶ ἡ νέα ἑλληνικὴ γενεὰ εἰς τὰς ἀγωνιώδεις ἀνατιμήσεις καὶ ἀναθεωρήσεις τῶν θεμελιωδῶν ἀξιῶν τῆς ζωῆς. Καὶ πανταχόθεν καταγιγνόμενοι, παρορμώμεθα ν' ἀποκτήσωμεν νέαν ὑγιεστέραν—δῆθεν—καὶ θετικωτέραν κοσμοθεωρίαν· καὶ νὰ θέσωμεν οὕτω σταθερωτέρας τὰς βάσεις τοῦ Ἑλληνικοῦ μέλλοντος.

**

Καὶ τὸ κακὸν ὑπερεπλεόνασεν. Διότι εἶναι βέβαιον, ὅπως συχνότατα ἐπεσημάναμεν, ὅτι διάφοροι καινοτόμοι καὶ νεωτεροποιοὶ μεταρρυθμισταί, ποὺ κατέχονται ἀπὸ τὸν κνησμὸν τῆς χαράξεως νέων τριβῶν καὶ νέας—δῆθεν—ἐκπολιτιστικῆς πορείας τοῦ Ἔθνους, ἀποπτύουσι καὶ ἐπισκώπτουσι τὴν Ἑλληνοχριστιανικὴν μας παράδοσιν. Διότι πιστεύουσι, ὅτι κυριωδέστατα τὰ τεχνικὰ μέσα, διὰ τῶν ὁποῖων ἱκανοποιοῦνται αἱ ὑλικάι ἀνάγκαι, ὀδηγοῦν πρὸς κρείττονα βίον. Καὶ ὄχι αἱ θρησκευτικαὶ δοξασαὶ καὶ ἡ θρησκευτικὴ πίστις. Λησμονοῦν, ὅτι ἡ ἐπιστήμη εἶναι ἀπρόσωπος. Καὶ ὅτι οἱ ἄνθρωποι, ρυθμίζοντες τὴν ζωὴν τῶν ἐντὸς τῶν ὑλιστικῶν ἀποκλειστικῶς ἀντιλήψεων καὶ ἐντὸς τῆς τεχνικῆς καὶ μόνον προόδου, ἀποχρωματίζονται καὶ χάνουσι τελικῶς τὴν φυσιογνωμίαν των. Διότι, ὅπως διδάσκει ἡ ἱστορία, τὴν προσωπικότητα τῶν λαῶν τὴν διαμορφώνουσι κυρίως αἱ θρησκευτικαὶ πεποιθήσεις καὶ ἡ πίστις των. Ἐντὸς αὐτῶν δὲ διεπλάσθη καὶ ἡ ἀριστοκρατικὴ διανόησις τοῦ Ἔθνους μας. Καὶ ἐσημειώθη ἡ ἀνθρωπίνη ἀξία, ὡς ἡ ὑπερτάτη ἀξία τοῦ κόσμου!

**

Καὶ εἶναι βαρεῖα, βαρυτάτη, ἡ εὐθύνη τὴν ὁποῖαν φέρει ἡ πολιτικὴ καὶ ἡ πνευματικὴ ἡγεσία τοῦ Ἔθνους, ὡς πρὸς τὰς ἐνεργείας καὶ τὴν ἐπιλογὴν τῶν μέσων, τὰ ὁποῖα δεόν νὰ ληφθοῦν, πρὸς καθοδήγησιν τοῦ λαοῦ εἰς τὰ ἱστορικὰ πεπερωμένα του.

Ἡ Ἐκκλησία οὐδαμῶς ἀποκλείει τὴν τεχνικὴν πρόοδον, διὰ τῆς ὁποίας κουφίζεται ἀναμφισβητήτως ἡ ζωὴ. Καὶ ἐπευλογεῖ τὰ μέτρα καὶ τοὺς θεσμούς, διὰ τῶν ὁποῖων διακαιοῦται πληρέστερον ὁ μόχθος τῶν ἐργαζομένων, ἐπιστηρίζεται τὸ γῆρας, ἀσφαλίζεται ὁ ἄνθρωπος κατὰ τῆς ἐνδείας καὶ τῆς ἀσθενείας, καὶ ὑποβοηθοῦνται τὰ τέκνα τοῦ λαοῦ, διὰ ν' ἀναπτύξουν, εἰς ὅλην τὴν πληρότητα, τὰς πνευματικὰς τῶν ἱκανότητας καὶ ν' ἀνέλθουν ἀπροσκόπτως ὅλας τὰς βαθμίδας τῆς κοινωνικῆς ἱεραρχίας. Διότι, κατὰ τὴν ὀρθόδοξον ἀντίληψιν τῆς ζωῆς, ὁ ἄνθρωπος εἶναι ὁ σκοπὸς τῆς ἱστορίας. Καὶ πρέπει ν' ἀποβαίνει οὕτω ἀστεῖρευτος πηγὴ ἀνωτέρων πνευματικῶν συλλήψεων καὶ δημιουργιῶν. Καὶ νὰ δρᾷ ἐλευθέρως πρὸς προαγωγὴν τῆς κοινωνίας· καὶ διὰ τὴν πραγμάτωσιν ὅλοῦν νέων καὶ ὑψηλοτέρων μορφῶν ζωῆς. Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ θέλει ψυχὰς γρηγορούσας· καὶ ὡς ἡ βία τῆς Γραφῆς καταφλεγόμενας καὶ μὴ ἀναλισκομένας, εἰς δημιουργικὴν καὶ ἀγαθοποιὸν δραστηριότητα. Καὶ εἶναι δύναμις νεουργὸς καὶ θερμοεργός, ποὺ ἀναστηλώνει τὴν ἀξιοπρέπειαν τοῦ ἀνθρώπου, ὡς εἰκὼς Θεοῦ· καὶ ἐντὸς τῆς συνήθους κοινωνικῆς ζωῆς, καὶ ἐντὸς τῶν διεθνῶν σχέσεων τῶν λαῶν. Καὶ ἡ ἱστορικὴ ἡμῶν ζωὴ εἶναι πλήρης θριάμβων. Καὶ εἶναι ἐξαγγελία ἀδιαλείπτων τροπαίων· ποὺ τὰ ἐνέπνευσε τὸ πνεῦμα τοῦ Χριστοῦ, καὶ τὸ «ἐν τούτῳ νίκα» τῆς προγονικῆς μας ἐπιταγῆς.

**

Διανύομεν ἐποχὴν δύσκολον, ὑλικῆς καὶ ἠθικῆς ἀνασυγκροτήσεως. Δυστυχῶς ὅμως ἡ πολιτικὴ καὶ ἡ πνευματικὴ ἡμῶν ἡγεσία ἔχει ἐπηρεασθῆ βαθύτατα, ἀπὸ τὰς ὑλιστικὰς καὶ οἰκονομικὰς θεωρίας, ἐντὸς τῶν ὁποῖων ἐκμηδενίζεται ὁ ἄνθρωπος ὡς ἐλευθερία καὶ ὡς προσωπικότης, θεωρούμενος ὡς οἰκονομικὴ μονὰς καὶ ὡς ὄργανον κοινωνικῆς λειτουργίας. Καὶ ὡς πρότυπον, πρὸς τὸ ὁποῖον κατατείνομεν καὶ ἰνδαλματιζόμεθα, ἔχομεν τὸν τεχνικὸν καὶ βιομηχανικὸν πολιτισμὸν τῆς Δύσεως, ὁ ὁποῖος ὄντως ἀποτελεῖ θαυμαστὴν κατάκτησιν τοῦ νεωτέρου ἀνθρώπου. Ὁ ὁ-

ποῖος ὅμως ἐλαχίστην σχέσιν ἔχει καὶ μὲ τὸν πολιτισμὸν τοῦ μέτρου καὶ τῆς ὠραιότητος τῆς κλασικῆς ἐποχῆς καὶ μὲ τὴν πνευματικὴν παράδοσιν τοῦ Βυζαντίου. Καὶ ἡ καθολικὴ προσπάθεια στρέφεται εἰς τὴν τυφλὴν προσ-αρμογὴν πρὸς τὸν τεχνικὸν αὐτὸν πολιτισμὸν, μὲ τὰς ποικίλας του ἀποχρώσεις, μὲ πλήρη σχεδὸν λήθη τῆς Ἑλληνοχριστιανικῆς μας παραδόσεως, ἐντὸς τῆς ὁποίας τὸ Ἑλληνικὸν πνεῦμα ἔχει ἐκδηλωθῆ εἰς ἐξόχους ἡρώϊσμούς καὶ εἰς θαυμαστάς δημιουργίας. Λησμονεῖται ἀτυχῶς, ὅτι ἡ ἀγία μας Ὁρθοδοξία ἀποτελεῖ τὸ πνευματικὸν βᾶθος τοῦ Ἔθνους μας. Καὶ ὅτι ἡ παραθεώρησις τῶν θεσμῶν, ἐντὸς τῶν ὁποίων περισώθη ἡ πνευματικὴ ἡμῶν κληρονομία, ἀποξηραίνει τὰς πηγὰς τῆς ἐμπνεύσεώς του· τὸ ἀποχρωματίζει· καὶ ἀναστέλλει μοιραίως τὴν ἐκπολιτιστικὴν του πορείαν. Ὅταν ἡ ὑλικὴ πρόοδος καὶ ἡ Οἰκονομία καὶ μόνον υἱοθετοῦνται, ὡς ἡ οὐσιώδης καὶ ἀποκλειστικὴ σχεδὸν ἐπιδιώξις τῆς ζωῆς, τότε φυσικὸν εἶναι νὰ παραθεωρῶνται, ἂν δὲν μυκτηρίζονται, αἱ ἠθικαὶ ἀξίαι καὶ αἱ παραδόσεις. Καὶ μόνον, ὡς ἀντανάκλασις τῆς ὑλικῆς προόδου ἀναγνωρίζονται αἱ πνευματικαὶ ἀξίαι.

**

Οὐδένα ὅμως πρέπει νὰ διαφεύγη, ὅτι ἐντελῶς ἐξαιρετικὴ καὶ προνομιούχος εἶναι ἡ γεωγραφικὴ θέσις τῆς Ἑλλάδος, ὡς καὶ ἡ πνευματικὴ τῆς παράδοσις. Ἡ χώρα μας, ὑψομένη ὡς ρόδον τῶν ἀνέμων μέσα εἰς τὴν γαλανὴν Μεσόγειον, δέχεται ὅλας τὰς καταγιστικὰς ἐπιπνοίας τῶν διαφόρων κοσμοθεωριῶν καὶ νεολογισμῶν, ποὺ ζητοῦν νὰ τὸ ἀποφυλλίσουν. Καὶ εἶναι ἀνάγκη διὰ τοῦτο νὰ εἶναι βαθέως καὶ καταπαγίως ἐρριζωμένη εἰς τὰς ἱστορικὰς καὶ θρησκευτικὰς τῆς παραδόσεις.

Καὶ ὅμως, ὅπως μὲ συγκινοῦντα βαθύτατα παλμόν, λιτότητα, βαθυγνώμονα σύνεσιν, καὶ ὑψηλὴν ἔξαρσιν διεκήρυξεν εἰς μίαν τῶν τελευταί-

ων συνεδριάσεων τῆς σεπτῆς μας Ἱεραρχίας ὁ γεραρὸς ἡμῶν Ἀρχιεπίσκοπος—οὐ πολλὰ εἴησαν τὰ ἔτη—λησμονεῖται δυστυχῶς ἀπὸ τοὺς ἀρμοδίους, ὅτι ἡ Ἐκκλησία μας εἶναι ἡ θεοτευκτος Κιβωτὸς τῶν πνευματικῶν μας κληρονομιῶν. Ὅτι αὐτὴ πλαισιώνει τὴν ψυχὴν καὶ τὴν ὑπόστασιν τοῦ Ἔθνους μας, καὶ ὅτι ἐντὸς αὐτῆς ἀνεύρισκε τὰς πειθαρχίας του. Καὶ τὸ σπουδαιότερον, ὅτι αὐτὴ καὶ μόνη, ἐγκλείουσα ἐντὸς τῆς ὑψίστης δυνάμει, καὶ διατηροῦσα ἀκατάλυτον τὸ κῦρὸς τῆς εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ γνησίως θρησκευομένου λαοῦ μας, δύναται ν' ἀναζωογονήσῃ τὸ Ἔθνος. Καὶ ν' ἀπλώσῃ τὸ χαροποιὸν καὶ σωτηριῶδες φῶς τοῦ Χριστοῦ παντοῦ· ἐρμηνεύουσα τὴν Ἑλληνοχριστιανικὴν μας παράδοσιν· καὶ ἐπιλύουσα τὸν κοινωνικὸν μας προβληματισμὸν, διὰ τῆς ἀπαμβλύνσεως τῶν κοινωνικῶν ἀντιθέσεων. Λησμονεῖται ἀκόμη, ὅτι μέγα ἀληθῶς—λαμβανομένου ὑπ' ὄψει, ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἀπεστερήθη ὀλοκληρωτικῶς ὑπὸ τοῦ Κράτους τῆς περιουσίας τῆς—εἶναι τὸ ἐπιτελούμενον, ἐντελῶς ἀθορύβως, κοινωνικὸν ἔργον ἀνὰ τὰς διαφόρους Μητροπόλεις, διὰ τῆς ἰδρύσεως παντοειδῶν εὐεργετικῶν ἰδρυμάτων πρὸς παροχὴν βοήθειας πρὸς τοὺς ἀδυνάτους καὶ τὰ ὄρφανά. Καὶ ὅτι ἐντελῶς ἄστοργος, ἄδικος καὶ ἀνεπίτρεπτος εἶναι ἡ πρὸς αὐτὴν ἐκδήλωσις καὶ συμπεριφορά.

**

Ἄλλὰ δὲν προβαίνομεν περαιτέρω. Καὶ τοῦτο μόνον λέγομεν πρὸς τοὺς ἐπιλήσμονας. Ὅτι ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία μας διέσωσε τὴν ἐλευθερίαν τοῦ Ἔθνους μας. Αὐτὴ φρουρεῖ ἀγρύπνως τὴν ἱστορικὴν του παράδοσιν. Καὶ ὅτι ἀποστολὴ τῆς ὑψηλῆς εἶναι, νὰ κραταιώσῃ τὴν Ὁρθόδοξον πίστιν μας εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ λαοῦ μας. Καὶ νὰ καταρτίσῃ τὰς ἠθικὰς του δυνάμεις, διὰ τὴν συνέχισιν τῆς ἐκπολιτιστικῆς του πορείας.

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

Η ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΩΝ ΛΑΪΚΩΝ ΕΝ ΤΗ ΕΚΛΟΓΗ ΤΩΝ ΕΠΙΣΚΟΠΩΝ

Ἐπειδὴ κατὰ κόρον ὑφ' ὀρισμένων κύκλων διαδίδεται καὶ τονίζεται τὸ δικαίωμα τῆς ψήφου καὶ τῶν Λαϊκῶν ἐν τῇ ἐκλογῇ τῶν Ἐπισκόπων, παρατίθεμεν εἰς πληροφориαν τῶν ἐνδιαφερομένων τὰ κάτωθι:

Τοιαύτη ψήφος εἶναι ἀδύνατος, ὡς ἐμμέσως ἀπαγορευομένης ὑπὸ τῶν Ἱ. Κανόνων τῆς συμμετοχῆς τῶν λαϊκῶν εἰς τὰς ἐκλογὰς τῶν Ἐπισκόπων. Μόνον εἰς τοὺς Ἐπισκόπους ἀναγνωρίζουσιν οἱ Ἱ. Κανόνες τὸ καθήκον καὶ τὸ δικαίωμα τῆς ψήφου καὶ τῆς ἐκλογῆς.

«Ἐπίσκοπος χειροτονεῖσθαι ὑπὸ Ἐπισκόπων δύο ἢ τριῶν» (Α' Ἀποστολικός). «Ἐπίσκοπον προσήκει μάλιστα μὲν ὑπὸ πάντων τῶν ἐν τῇ Ἐπαρχίᾳ καθίστασθαι· εἰ δὲ δυσχερὲς εἶη τὸ τοιοῦτον, ἢ διὰ κατεπίγουσαν ἀνάγκην, ἢ διὰ μῆκος ὁδοῦ, ἐξάπαντος τρεῖς ἐπὶ τὸ αὐτὸ συναγομένους, συμψήφων γενομένων καὶ τῶν ἀπόντων καὶ συντιθεμένων διὰ γραμμάτων, τότε τὴν χειροτονίαν ποιῆσθαι. Τὸ δὲ κύρος τῶν γενομένων δίδοσθαι καθ' ἑκάστην Ἐπαρχίαν τῷ Μητροπολίτῃ» (Δ' τῆς πρώτης Οἰκουμ.). «Δεῖ τὸν μέλλοντα προβιβάζεσθαι εἰς ἐπίσκοπὸν, ὑπὸ Ἐπισκόπων ψηφίζεσθαι καθὼς παρὰ τῶν ἁγίων Πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ ὄρισται» (Γ' τῆς Ἐβδόμης). «Μὴ τοῖς ὄχλοις ἐπιτρέπεται τὰς ἐκλογὰς ποιῆσθαι τῶν μελλόντων καθίστασθαι εἰς Ἱερατεῖον» (ΙΓ' τῆς ἐν Λαοδικείᾳ. Βλέπε καὶ ΝΗ' καὶ ΝΘ' τῆς ἐν Κερθαγένῃ καὶ ΚΓ' τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ). Κατὰ τὸν Ε' τῆς ἐν Λαοδικείᾳ Συνόδου κανόνα καὶ αὐτὴ ἡ παρουσία τῶν λαϊκῶν εἰς τὰς ἐκλογὰς, ὡς ἀπλῶν παρατηρητῶν, ἀπαγορεύεται. «Οὐ δεῖ τὰς χειροτονίας ἐπὶ παρουσίᾳ ἀκρωμένων γίνεσθαι».

Ὡς εἶναι γνωστὸν, εἰς τοὺς παλαιούς χρόνους, αἱ Ἐπισκοπαὶ ἦσαν, ὀρθῶς καὶ δικαίως, μικραὶ εἰς ἕκτασιν ἐδαφικὴν καὶ ἀριθμὸν πληρώματος, τὰ δὲ διὰ τὴν Ἀρχιερωσύνην ἀπαιτούμενα «προσόντα» δὲν εἶχον τὴν σημερινήν, εἰς ἀριθμὸν καὶ εἶδος, ἕκτασιν καὶ ἦτο, διὰ τοῦτο, δυνατὴ καὶ φυσικὴ ἡ ἐκλογὴ ἐν τῇ ἔδρᾳ τῆς χηρευούσης Ἐπισκοπῆς, ἔνθα ἐξελέγοντο, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, πρόσωπα ἐκ τοῦ πληρώματος τῆς Ἐπισκοπῆς ταύτης, περὶ τῆς ποιότητος καὶ ἀξίας τῶν ὁποίων ἠδύνατο νὰ ἔχη ἰδίαν ἀντίληψιν τὸ πλήρωμα τῆς ἐν λόγῳ Ἐπισκοπῆς.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω καὶ τῆς ὅλης Ἱστορίας τῆς Ἐκκλησίας, ἐξάγεται, ὡς πρὸς τὴν συμμετοχὴν τῶν λαϊκῶν εἰς τὰς ἐκλογὰς τῶν Ἐπισκόπων, ὅτι τὸ δικαίωμα αὐτὸν περιωρίζετο εἰς τὴν ἐκφορὰν γνώμης περὶ τοῦ ἀξίου ἢ οὐ τῶν ὑποψηφίων διὰ τὸ Ἐπισκοπικὸν—καὶ τὸ Ἱερατικὸν—ἀξίωμα καὶ δὴ διὰ τὰς περιπτώσεις ἐκείνας, καθ' ἃς ἤθελε προβληθῆ πρόσωπον ἀνάξιον κατὰ τοῦ ὁποίου οἱ πιστοὶ ἠδύνατο νὰ ὑποβάλωσι κατηγορίαν. «Ἐάν ποτε πρὸς ἐκλογὴν Ἐπισκόπου π ρ ο - ἔ λ θ ω μ ε ν (ἡμεῖς οἱ Ἐπίσκοποι) καὶ ἀναφῶ ἡ τις

ἀντιλογία, τολμηρὸν εἶναι τρεῖς μόνους πρὸς τὸ καθάρι τὸν χειροτονηθῶμενον εὔρεθῆναι· ἀλλὰ τῷ προλεχθέντι ἀριθμῷ προστεθῆ εἰς καὶ δύο. Καὶ ἐπὶ αὐτοῦ τοῦ λαοῦ, οὐ μέλλει χειροτονεῖσθαι, ἐξετασθῶσι πρῶτον τὰ πρόσωπα τῶν ἀντιλεγόντων. Ὑστερον γὰρ καὶ τὰ προτιθέμενα συζητηθῶσι. Καὶ ὅτε καθαρὸς φανεῖται ἐπὶ δημοσίας προσόψεως, εἴθ' οὕτω χειροτονηθεῖ» (ΝΘ' τῆς ἐν Κερθαγένῃ)¹. Τοῦτο τηρεῖται καὶ σήμερον διὰ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ καταλόγου τῶν πρὸς ἀρχιερατεῖαν ἐκλογίμων, τοὺς ὁποίους πᾶς τις δύναται νὰ ψέξῃ ἢ ἐπαινήσῃ, ὅμοιον δὲ ἰσχύει καὶ ἐπὶ ἐκλογῆς Διακόνου ἢ Πρεσβυτέρου διὰ τῆς δημοσίας ἀνακηρύξεως τοῦ ὑποψηφίου καὶ τῆς ὀριζομένης πρὸ τῆς χειροτονίας μηνιαίας προθεσμίας ἀναμονῆς διὰ τὰς τυχόν ὑποβληθησομένας ἐνστάσεις.

Ὅτι δὲ, ὡς ἀνωτέρω ἐξετέθη, ἡ τοιαύτη ἀνευ ψήφου ἔμμεσος συμμετοχὴ τῶν λαϊκῶν εἰς τὰς ἐκλογὰς τῶν μελλόντων καθίστασθαι εἰς Ἱερατεῖον εἶναι τὸ μόνον—ἀρκετὸν δὲ διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῆς ἐκλογῆς τῶν ἀξίων—δικαίωμα καὶ καθήκον τῶν λαϊκῶν, σαφῶς ἐκ τῶν Ἱ. Κανόνων ἐξάγεται καὶ, κατ' ἀκολουθίαν, δὲν δύναται νὰ ἰσχύσωσιν ἀντίθετοι τούτου ἀπόψεις ἐπὶ θεμάτων ρητῶς ὑπὸ τῶν Ἱ. Κανόνων ὀριζομένων. Διότι οὐδαμῶς τῶν Ἱ. Κανόνων φαίνεται δικαίωμα συμμετοχῆς διὰ ψήφου τῶν λαϊκῶν εἰς ἐκλογὴν Ἱερωμένου καὶ δὴ Ἐπισκόπου. Ἡ δὲ ρητὴ ἐν τοῖς Ἱ. Κανόνων ἀπαγόρευσις τῆς διὰ συνδρομῆς κοσμικῶν ἀρχόντων ἐκλογῆς Ἐπισκόπων καὶ ἡ αὐστηρὰ τιμωρία διὰ καθαιρέσεως καὶ ἀφορισμοῦ τῶν οὕτως ἐκλεγμένων καὶ πάντων τῶν κοινωνούντων αὐτοῖς, καθιστᾷ ἐτι πλεον ἀδύνατον τὴν συμμετοχὴν τῶν λαϊκῶν εἰς τὴν ἐκλογὴν. «Πᾶσαν ψήφον γινομένην παρὰ ἀρχόντων Ἐπισκόπου ἢ Πρεσβυτέρου ἢ Διακόνου ἄκυρον μένειν κατὰ τὸν κανόνα τὸν λέγοντα· Εἴ τις Ἐπίσκοπος κοσμικοῖς ἄρχουσι χρησάμενος, δι' αὐτῶν ἐγκρατῆς ἐκκλησίας γένηται, καθαιρέσθαι καὶ ἀφοριζέσθαι καὶ οἱ κοινωνοῦντες αὐτῷ πάντες» (ΙΓ' τῆς Ἐβδόμης καὶ Α' Ἀποστολικός). Εἶναι αὐτονόητον ὅτι ὁ Ἐπίσκοπος, μηδὲως καὶ μηδέποτε ἀποξενούμενος τοῦ λαοῦ, ὡς βασιλείου Ἱερατεύματος, ἐκπροσωπεῖ ἐν τῇ ἐκλογῇ καὶ τὸν λαόν, ὑποχρεούμενος διὰ τοῦτο, ὅπως λαμβάνῃ σοβαρῶς ὑπ' ὄψιν καὶ τὸ ὑγιὲς φρόνημα τοῦ λαοῦ, τὴν καλὴν δηλονότι ἀπὸ τῶν ἐξωθεν μαρτυρίαν.

1. Ἀξιοσημείωτον θεωροῦμεν τὴν εἰς πολλοὺς Ἱ. Κανόνας συναντωμένην φράσιν «ἐξετασθῶσι πρῶτον τὰ πρόσωπα τῶν ἀντιλεγόντων». Διότι πρόσωπα πεπλανημένα ἢ ἀνυπόληπτα, ὑπὸ ἀνεπίμων κινούμενα ἐλατήριων καὶ κατὰ τρόπον ἀντι-χριστιανικὸν καὶ ἠθικῶς ἀπαράδεκτον κατηγοροῦντα, δὲν εἶναι ἀξία ἐμπιστοσύνης, ἀλλ' οὐδὲ καὶ ἀπλῆς προσοχῆς καὶ δέον, ὅπως ἐφαρμόζηται δι' αὐτοὺς τὸ περὶ τῶν Φαρισαίων ὑπὸ τοῦ Κυρίου λεχθὲν «ἀφετε αὐτούς».

Πλὴν τῶν κανονικῶν τούτων λόγων, συνηγοροῦσιν ὑπὲρ τῆς μὴ ἀποδοχῆς τῆς προτεινομένης συμμετοχῆς τῶν λαϊκῶν εἰς τὰς ἐκλογὰς τῶν Ἐπισκόπων καὶ οἱ ἐφεξῆς λόγοι: Δὲν εἶναι οἱ καθ' ἡμᾶς καιροὶ καλλίτεροι τῶν καιρῶν τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, κατὰ τοὺς ὁποίους ἡ Ἐκκλησία ἠναγκάσθη νὰ ἀγνοήσῃ τὴν συμμετοχὴν ταύτην καὶ νὰ καθορίσῃ ρητῶς ὅτι οἱ Ἐπίσκοποι καὶ οὐδεὶς ἕτερος ἐκλέγουσι τοὺς Ἐπισκόπους. Πᾶν τούναντίον. Οἱ καιροὶ ἡμῶν, περισσότερον ἢ οἱ πρὸ αὐτῶν χαλεποί, ἐγκλείουσι περισσότερους κινδύνους ἐπεμβάσεων εἰς τὰς ἐκλογὰς λαϊκῶν ἐν πνεύματι καθαρῶς κοσμικῷ καὶ κατὰ τρόπους ὅλως ἀνεπιτρέπτους. Οἱ σημερινοὶ καιροὶ καὶ τὰ κατ' αὐτοὺς πνεύματα καὶ ρεύματα, εὐθὺς ὡς ἀνοίξῃ ἡ θύρα πρὸς εἴσοδον εἰς τὰς ἐκλογὰς τῶν λαϊκῶν, ὀλίγων καὶ ὀρισμένων, ἔστω, εἰς τὰς ἀρχάς, πολλῶν δὲ καὶ ποικίλων προελεύσεων βραδύτερον, δὲν θὰ ἀνεχθῶσιν ἐπὶ μακρὸν τὴν ἐν ταῖς ἐκλογαῖς προνομιακὴν ἐκπροσώπησιν τοῦ λαϊκοῦ στοιχείου ὑπὸ μικροῦ καὶ ἐξ ὀρισμένης τάξεως ἀριθμοῦ ἐκλεκτῶν. Θὰ ζητήσωσιν, ἀσφαλῶς καὶ μετὰ λόγων δεδικαιολογημένων, τὴν αὔξησιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν λαϊκῶν ἐκλεκτῶν καὶ τῶν ἐκπροσωπούμενων τάξεων καὶ ἀξιομάτων, διότι ἡ Ἐκκλησία δὲν ἔχει διακρίσεις, ὅποτε εἶναι φυσικόν, τὰ τυχόν δυσάρεστα ἀποτελέσματα τῶν κατὰ τὰς ἰσχυρῶσας σήμερον διατάξεις Ἐπισκοπικῶν ἐκλογῶν, νὰ εἶναι πολὺ περισσότερα καὶ πολὺ πλέον δυσάρεστα καὶ ὀδυνηρά. Διότι οὐδὲν δύναται νὰ ἀπορρίψῃ τὸν φόβον ὅτι, κοσμικοὶ ἄνθρωποι, χάριν συμφερόντων κοσμικῶν, εὐκολώτερον θὰ ἐπηρεασθῶσιν ὑπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ κόσμου, ὥστε νὰ δώσωσι τὴν ψῆφον αὐτῶν, οὐχὶ εἰς τοὺς ἀρίστους καὶ τοὺς περισσότερον ἀξίους. Πλὴν τούτου καὶ ἐξ ἐκείνων, οἵτινες ἐμφανίζονται ὡς «πιστὰ τῆς Ἐκκλησίας τέκνα», θὰ προέλθωσιν δεδικαιολογημένως ἀντιδράσεις, ὥστε καὶ αὐτοὶ νὰ διεκδικήσωσιν εἰδικὴν ἐν τῇ ἐκλογῇ ἐκπροσώπησιν, διὰ προσωπικοὺς κατὰ τῶν λοιπῶν ἐκλεκτῶν λόγους, ὅποτε τὰ πράγματα θὰ φθάνουν καὶ μέχρι συρράξεων καὶ ἐκδηλώσεων, ὡς συνέβη πολλάκις εἰς Ἐκκλησίας παρ' αἷς ἰσχύει ἢ ἐν τῇ ἐκλογῇ τῶν Ἐπισκόπων συμμετοχῇ καὶ λαϊκῶν, ἢ δὲ ἐσχάτῃ πλάνῃ θὰ εἶναι τότε χειρῶν τῆς πρώτης. Τὸν τελευταῖον τοῦτον ἐνδοιασμὸν ἔρχεται, ὅπως ἐνισχύσῃ ἡ δημοσιευθεῖσα ἤδη γνώμη κύκλων ἐκ τῶν τὰ μάλα συντηρητικῶν καὶ ὑπὲρ τῆς ἰσχύος τῶν Ἱ. Κανόνων ἀγωνιζομένων, καθ' ἣν ἡ ἐκλογὴ τῶν Ἐπισκόπων δέον, ὅπως γίνηται ὑπὸ μόνου τοῦ Κλήρου καὶ τοῦ Λαοῦ τῆς ὑπὸ πλήρῳσιν χηρευούσης Ἐπισκοπῆς, ἀνευ ψήφων ἐπισκοπικῶν καὶ ἀνευ τῆς συμμετοχῆς εἰς τὴν ἐκλογὴν, οὐδὲ ἐνός, Ἐπισκόπου. Παρίσταται μόνον προεδρεύων τῆς ἐκλογῆς ὁ Τοποτηρητὴς Ἀρχιερεὺς τῆς ἐμόρου Ἐπισκοπῆς. ἀλλ' ἀνευ δικαιοῦματος ψήφου! Τοιαῦται ἀπόψεις καὶ γυνῶμαι εἶναι κατ' ἐξοχὴν ἐπικίνδυναι καὶ δέον, ὅπως μὴδὲ συζητῶνται, ὡς ἀντίθετοι πρὸς τοὺς Ἱ. Κανόνας καὶ ὡς ἄγουσαι εὐχερῶς εἰς ὑπερβολὰς καὶ εἰς καταχρήσεις. Μὴ λησμονώμεν ὅτι καὶ διὰ τοὺς παλαιούς καιρούς, καθ' οὓς μετὰ μεγαλυτέρας ἐλευθερίας ἐλαμβάνοντο ἀποφάσεις ἐπὶ ζητημάτων ἐκκλησιαστικῶν, τὸ

κύρος τῶν Ἱ. Κανόνων, ὅπου καὶ ὅποτε οὗτοι ἐγίνοντο γνωστοί, ἀνεγνωρίζετο ἀσυζητητὶ καὶ ὑπεχώρει πρὸ αὐτῶν πᾶσα ἀντίθετος ἀπόφασις ἢ γνώμη. Εἰς ἀπόδειξιν τούτου ἔρχονται τὰ λαβόντα χώραν κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Ἱεροῦ Αὐγουστίνου ἀνάδειξιν συνεπισκόπου αὐτοῦ, ἢ διαδόχου Ἐπισκόπου αὐτοῦ, ὁ ὁποῖος Αὐγουστίνος ὁμολογεῖ ὅτι ἠγνόει ὅτι ἀπαγορεύεται ἡ ὑπαρξίς ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ Ἐπισκοπῇ δύο Ἐπισκόπων (συνεπισκόπων) ὡς καὶ ἡ ἐκλογὴ καὶ χειροτονία διαδόχου Ἐπισκόπου πρὸ τῆς χηρείας τῆς Ἐπισκοπῆς, εἴτε αἰτία θανάτου, εἴτε κατόπιν κανονικῆς παραιτήσεως τοῦ ζῶντος Ἐπισκόπου, ἐφ' ᾧ καὶ δηλοῖ ὅτι μεταβιβάζει τῷ διαδόχῳ αὐτοῦ Ἐπισκόπῳ τὰ βάρη τῶν ἀσχολιῶν του².

Μετὰ τ' ἀνωτέρω, φρονοῦμεν ὅτι εἶναι ἀρκεταί, διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῶν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἀναγνωριζομένων δικαιωμάτων τοῦ λαοῦ ἐν τῇ ἐκλογῇ τῶν Ἐπισκόπων, αἱ οἰκείαι διατάξεις περὶ α) ἐγκρίσεως ὑπὸ τοῦ Ἰπουργείου τοῦ ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου συντασσομένου καταλόγου τῶν πρὸς ἀρχιερατεῖαν ἐκλογίμων, β) δημοσιεύσεως αὐτοῦ ἐν τῷ τύπῳ καὶ γ) παρουσίας κατὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ Ἰπουργοῦ Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων ἢ τοῦ παρὰ τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ Βασιλικῷ Ἐπιτρόπου, ἐν τῇ ἐκλογῇ δὲ τῶν Πρεσβυτέρων ἢ Διακόνων, τῆς δημοσίᾳ ἀνακηρύξεως τῶν ὑποψηφίων καὶ τῶν πρὸ τῆς ἐκλογῆς καὶ χειροτονίας αὐτῶν προσθεσιμῶν διὰ τὴν ὑποβολὴν τῶν τυχόν κατὰ τῆς ὑποψηφιότητος ἢ τῆς ἐκλογῆς αὐτῶν ἐνστάσεων.

Ἄς ἐπιτραπῇ τέλος, ὅπως προστεθῶσι καὶ τινα, σχέσιν ἔχοντα πρὸς τὴν ὑπὸ τινων προτεινομένην φανερὰν κατὰ τὰς ἐκλογὰς ψηφοφορίαν. Ἡ φανερὰ ψῆφος, χωρὶς καὶ αὐτὴ νὰ ὄφελῃ πολὺ, ἐγκυμονεῖ κινδύνους, ἐξουδετεροῦντας τὴν ὄφελειαν. Δὲν ὄφελει πολὺ, ἐφ' ὅσον ἡ ἐκλογὴ γίνεται κατὰ τὰς ἀνωτέρω ἐκτεθείσας κανονικὰς καὶ νομικὰς διατάξεις. Ἐχει δὲ κινδύνους ἐξ ὧν μνημονεύομεν μόνον τὴν αὔξησιν τῶν πιέσεων, τὰς ὁποίας θὰ ὑφίστανται οἱ ἐκλέκτορες Ἀρχιερεῖς, ὀχλοῦμενοι, οὐ μόνον ὑπὸ τῶν ὑποψηφίων, ἀλλὰ καὶ τῶν διαφόρων κοσμικῶν παραγόντων, οἱ ὁποῖοι, διὰ πολλοὺς καὶ εὐνοήτους λόγους, θὰ ἔχωσιν ἀναλάβει τὴν προστασίαν αὐτῶν. Ὁ ἀγὼν ὑπὲρ ὑπερψηφίσεως τοῦ Α ἢ τοῦ Β ὑποψηφίου θὰ εἶναι περισσότερον ἔντονος, ὀξὺς καὶ πιεστικός, θὰ ἀναμίξῃ δὲ κατ' ἀνάγκην καὶ τὴν πολιτικὴν καὶ τὰ κόμματα. Ὅταν ἡ ψηφοφορία εἶναι φανερὰ, κινδυνεύουν καὶ οἱ ἐκλέκτορες καὶ οἱ ὑποψήφιοι, νὰ θεωρηθῶσι μετὰ τὴν ἐκλογὴν, ὡς ἀνήκοντες πολιτικῶς εἰς τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ κόμμα, ἀναλόγως πρὸς τὰ πολιτικὰ πρόσωπα τὰ ὁποῖα ἐπέδειξαν ἐπιτυχῆς διαφέρον ὑπὲρ τῆς ἐκλογῆς. Μοιραία συνέχεια καὶ συνέπεια τούτου θὰ εἶναι καὶ ἡ μετὰ τὴν ἐκλο-

2. Ἡ τῆς Α' Οἰκουμ., ΟΣΤ' Ἀποστολ. καὶ ΚΓ' τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ. Βλέπε καὶ Π. Τρεμπέλα «Οἱ λαϊκοὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ», σελ. 25 κ. συν.

Ὁ θεσμὸς τῶν Βοηθῶν Ἐπισκόπων διαφέρει, διότι δὲν εἶναι οὗτοι «συνεπισκόπου», ἀλλὰ «χωρεπίσκοποι» ἀναγνωριζόμενοι ὑπὸ τῶν Ἱ. Κανόνων.

ΕΠΙ ΤΩΝ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ ΤΗΣ ΕΝ ΑΑΡΗΥΣ ΔΙΑΣΚΕΨΕΩΣ

Ἀπὸ τὰς εἰσηγήσεις τῶν Ἀντιχαλκηδονίων.

Β'

Πρῶτος ἐκ τῶν Ἀντιχαλκηδονίων ὁ αἰδεσ. καθηγητῆς τοῦ ἐν Addis Ababa Θεολογικοῦ Σεμιναρίου V.C. Samuel ἐν τῇ εἰσηγήσει αὐτοῦ προκειμένου νὰ καθορίσῃ, ποῖα ἀκριβῶς ὑπῆρξαν αἱ ἰδέαι τοῦ Εὐτυχοῦς, εὐρίσκεται ἐν ἀπορίᾳ, θεωρῶν, ὅτι δὲν εἶναι εὐκόλον τοῦτο. Διότι ναὶ μὲν εἰς τὴν ἐν Κων/πόλει σύνοδον τοῦ 448, τὴν καθαιρέσασαν τὸν Εὐτυχή, ἐρωτηθεὶς οὗτος, ἐὰν δέχεται τὸν Χριστὸν ὁμοούσιον πρὸς ἡμᾶς, ἤρνηθη τοῦτο, ἐν τέλει ὁμοῦς ὑπεσχέθη, ὅτι θὰ συμμορφωθῇ πρὸς τὰς γενουμένας εἰς αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀρχιερέων συστάσεις. Ὡς πρὸς δὲ τὰς δύο ἐν Χριστῷ φύσεις ἐρωτηθεὶς εἶπεν· «Ὁμολογῶ ἐκ δύο φύσεων γεγενῆσθαι τὸν Κύριον ἡμῶν πρὸ τῆς ἐνώσεως, μετὰ δὲ τὴν ἐνωσιν μία φύσις ὁμολογῶ». Καὶ ἐφ' ὅσον μὲν ὁ Εὐτυχὴς δὲν ἐδέχεται τὸν Χριστὸν ὁμοούσιον πρὸς ἡμᾶς, ἡ ἔκφρασις «μία φύσις μετὰ τὴν ἐνωσιν» δύναται νὰ σημαίη, ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη φύσις κατὰ τὴν ἐνωσιν ἐξηφανίσθη. Ταύτην δὲ ἀκριβῶς τὴν πλάνην καταμαρτυροῦσι τοῦ Εὐτυχοῦς ὁ τε Τόμος τοῦ Λέοντος καὶ τινες ἐπίσκοποι ἐν τῇ συνόδῳ τῆς Χαλκηδόνος, καθὼς καὶ αὐτὸς ὁ ὅρος τῆς συνόδου ταύτης.

Ἐν τούτοις, ἐξακολουθεῖ ὁ αἰδεσ. Samuel, ἐνώπιον τῆς ἐν Κων/λει συνόδου τοῦ 448 ὁ Εὐτυχὴς διεκήρυξεν ἀναφορικῶς πρὸς τὴν ἔλευσιν τοῦ Κυρίου ἐν σαρκί, ὅτι «ἐγένετο ἐκ τῆς σαρκὸς τῆς Παρθένου καὶ ὅτι ἐγένετο ἄνθρωπος τελειῶς διὰ τὴν σωτηρίαν μας». «Διότι οὗτος, ὁ ὢν ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ κατῆλθεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἄνευ σαρκός, ἐγένετο σὰρξ

γὴν δυσαρέσκεια καὶ ψυχρότης τῶν μὴ ψηφισθέντων καὶ τῶν κοσμικῶν προστατῶν αὐτῶν ἔναντι τῶν μὴ ἀνταποκριθέντων πρὸς τὰς ἐπιθυμίας αὐτῶν ἐκλεκτόρων Ἀρχιερέων. Εἶναι ἐκ πείρας γνωστὸν ὅτι οὐκ ὀλίγοι ἐκ τῶν ὀρεγομένων ἐπισκοπῆς καὶ αὐτῶν ἔτι τῶν θεωρουμένων ὡς ἀνδρῶν δεδομένων τῷ Κυρίῳ, πολὺ δὲ περισσώτερον τῶν ὑπὲρ αὐτῶν δραστηρίως κινουμένων λαϊκῶν παραγόντων, ὑπερβάλλουν εἰς τὰς παρακλήσεις καὶ ἀπαιτήσεις αὐτῶν καὶ γίνονται πολυάκις φορτικοὶ μέχρι δυσφορίας καὶ παρεξηγήσεως. Οὐδεμία δὲ ἀμφιβολία χωρεῖ ὅτι, ὅταν ἡ ψηφοφορία εἶναι φανερά, πάντες οὗτοι δὲν θὰ δυνηθῶσι νὰ ἀντισταθῶσι εἰς τὸν πειρασμὸν, οὐ μόνον τῆς ἐντόνου καὶ μονίμου πικρίας διὰ τὴν μὴ πλήρωσιν τῆς ἐπιθυμίας αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ τοῦ σκανδαλισμοῦ, δυναμένου νὰ φθάσῃ μέχρι μίσους, κατ' ἐκείνων, οἱ ὅποιοι δὲν ἐψήφισαν αὐτούς, προτιμήσαντες ἄλλους.

† Ὁ Θεσσαλονίκης ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

ἐξ αὐτῆς τῆς σαρκὸς τῆς Παρθένου ἀτρέπτως καὶ ἀναλλοιώτως, ὃν τρόπον αὐτὸς οἶδε καὶ ἠθέλησε. Καὶ αὐτὸς, ὅστις εἶναι πάντοτε τέλειος Θεὸς πρὸ τῶν αἰώνων, ὁ Αὐτὸς ἐγένετο τέλειος ἄνθρωπος δι' ἡμᾶς καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν». Ἡ τελευταία αὕτη ὁμολογία τοῦ Εὐτυχοῦς δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς μὴ ὀρθόδοξος. Ἐν πάσῃ περιπτώσει, ἐπάγει ὁ αἰδεσ. Samuel, τόσον ὁ Διόσκορος, ὅσον καὶ οἱ Ἀντιχαλκηδόνιοι ἀπέριψαν τὴν ἀποδιδομένην ὀρθῶς ἢ ψευδῶς εἰς τὸν Εὐτυχή μονοφυσικὴν πλάνην καὶ κατέκριναν καὶ αὐτὸ τὸ πρόσωπον τοῦ Εὐτυχοῦς.

Ὅπως δὲ ἴσως ὁ αἰδεσ. Samuel διὰ τούτων ἐξηδήλωσε τὴν συμπάθειάν του πρὸς τὸν Εὐτυχή, τοῦτο δὲ καὶ διότι ἡ ἀναφερομένη εἰς τὴν ἐνωσιν τῶν δύο ἐν Χριστῷ φύσεων ὁμολογία τούτου: «Ὁμολογῶ ἐκ δύο φύσεων γεγενῆσθαι τὸν Κύριον ἡμῶν πρὸ τῆς ἐνώσεως, μετὰ δὲ τὴν ἐνωσιν μία φύσις ὁμολογῶ», ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν ὅτι συνομολογεῖται ἅμα ὁ Κύριος ὁμοούσιος ἡμῖν κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, τυγχάνει τῆς π λ ῆ ρ ο υ α ἰ π ο δ ο χ ῆ ς τ ῶ ν Ἀ ν τ ι χ α λ κ η δ ο ν ῖ ω ν.

Μετὰ τοῦτο ὁ αἰδεσ. Samuel ποιεῖται λόγον· 1) περὶ τοῦ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Ἰωάννου τοῦ ρήτορος, κηρύξαντος μίαν φύσιν ἐν τῷ Χριστῷ ἐν τῇ ἐννοίᾳ, ὅτι ἦτο Θεὸς μόνον, οὐχὶ δὲ καὶ ἄνθρωπος· 2) περὶ Σεργίου τοῦ Γραμματικοῦ διδάξαντος, ὅτι εἶναι καλλίτερον νὰ λέγη τις, ὅτι ὑπῆρχε μία οὐσία ἐν τῷ Χριστῷ καὶ 3) περὶ Ἰουλιανοῦ τοῦ Ἀλικαρνασσεῶς ὑποστηρίζαντος, ὅτι τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ ἦτο ἄφθορον, ἀφ' ἧς συνελήφθη ὑπὸ τῆς Παρθένου. Ὁμιλεῖ δὲ περὶ τούτων ὁ αἰδεσ. Samuel διὰ νὰ ἀναφερθῇ καὶ εἰς τοὺς καταπολεμήσαντας τὰς πλάνας αὐτῶν, οἱ ὅποιοι ὑπῆρξαν οἱ καθ' ἡμᾶς σεσημασμένοι μονοφυσῖται Τιμόθεος ὁ Αἴλουρος, περὶ τοῦ ὁποίου διατείνεται ὁ αἰδεσ. Samuel, ὅτι ἀντιτάχθη εἰς τὸν Εὐτυχανισμόν, καὶ ὁ Σεβήρος Ἀντιοχείας, ἐκ τοῦ ὁποίου οἱ ἀποκληθέντες Σεβηριανοί. Τοῦ Σεβήρου τούτου παρατίθεται εἰς τὴν Ἀγγλικὴν καὶ ἡ κάτωθι περικοπὴ, μεταφραζομένη ἐκείθεν πιστῶς:

«Ἐκεῖνοι λοιπόν, οἵτινες ὁμολογοῦν, ὅτι ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι εἰς ἐκ θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος καὶ ὅτι εἶναι ἐν πρόσωπον, μία ὑπόστασις καὶ μία φύσις τοῦ Λόγου σεσαρκωμένη, ἀναγνωρίζουν καὶ βεβαιοῦν ὡσαύτως τὴν διαφορὰν, ἀκραιότητα καὶ ἑτερότητα τῶν φύσεων, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ εἰς Χριστὸς ἀφάτως ἐσηματίσθη. Ἐπειδὴ δὲ ἀντιλαμβάνονται τοῦτο ψιλῆ σκέψει καὶ ἐπινοίᾳ, δὲν λαμβάνουν τοῦτο ὡς λό-

γον διαιρέσεως τοῦ Ἐμμανουήλ εἰς δύο φύσεις μετὰ τὴν ἔνωσιν»¹.

Κατωτέρω δὲ ἐν ἰδίᾳ ὑποδιαίρει τῆς εἰσηγήσεως αὐτοῦ ὁ αἰδεσ. Samuel ἐκθέτων πλατύτερον τὴν διδασκαλίαν τοῦ Σεβήρου ἐπὶ τῆς ἐκφράσεως «μία φύσις τοῦ Θεοῦ Λόγου σαρκακωμένη» παραθέτει μεταξὺ ἄλλων καὶ τὴν ἐπομένην περικοπὴν τοῦ αὐτοῦ Σεβήρου:

«Ὅταν ἀναθεματίζωμεν τοὺς βεβαιοῦντας περὶ τοῦ Ἐμμανουήλ δύο φύσεις μετὰ τὴν ἔνωσιν, καθὼς καὶ τὰς ἐνεργείας των καὶ τὰς ιδιότητάς των, δὲν θέτομεν αὐτοὺς ὑπὸ καταδίκην ἐπειδὴ ὁμιλοῦν περὶ φύσεων ἢ ἐνεργειῶν ἢ ιδιοτήτων, ἀλλὰ διότι λέγουν δύο φύσεις μετὰ τὴν ἔνωσιν καὶ ἀποδίδουν τὰς ἐνεργείας καὶ ιδιότητάς εἰς ἐκάστην τούτων, ἐντεῦθεν διαιροῦντες αὐτὰς μεταξὺ τῶν φύσεων»².

Ἡ ἔκφρασις «ψιλῆ σκέπει καὶ ἐπινοία» δὲν διηκρινήθη ἐν ταῖς συζητήσεσιν οὐδαμῶς, μέχρι σημείου ὥστε νὰ θεωρηθῆ ὀρθόδοξος, ἐνῶ, ὡς θὰ ἴδωμεν, ἐγκρύπτει μονοενεργητισμόν καὶ μονοθελητισμόν, τὸν ὁποῖον ἐκφράζουσι καὶ οἱ ὑπογραμμιζόμενοι ὑφ' ἡμῶν τελευταῖοι στίχοι τῆς δευτέρας παραθέσεως.

Ὁ αἰδεσ. Samuel σχολιάζων τὴν δευτέραν περικοπὴν τοῦ Σεβήρου παρατηρεῖ: «Ἡ περικοπὴ εἶναι ἀρκούντως σαφής. Ὁ Χριστὸς εἶναι «ἐκ δύο φύσεων, αἱ ιδιότητες καὶ ἐνεργεῖαι ἐκάστης τῶν ὁποίων ὑπάρχουν ἐν αὐτῷ ἐν καταστάσει ἀδιαίρετου καὶ ἀδιαλύτου ἐνώσεως. Διὰ νὰ διασαφήσωμεν τὸ σημεῖον οἱ ἄνθρωποι εἶδον τὸν Χριστὸν νὰ πεινᾷ ἢ νὰ διψᾷ ἢ νὰ ὑποφέρῃ φυσικὴν καὶ διανοητικὴν ἀγωνίαν. Εἶναι ὀρθὸν ὅσον τὸ κατ' αὐτοὺς νὰ λέγουν βᾶσει τοῦ ὁ, τι εἶδον ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη φύσις ὑπέμεινε τὰς δοκιμασίας ταύτας. Ὡσαύτως οἱ ἄνθρωποι εἶδον Αὐτὸν νὰ θεραπεύῃ τὸν ἀσθενῆ καὶ νὰ ἀνιστᾷ τὸν νεκρόν. Εἶναι ὀρθὸν πάλιν νὰ λέγουν, ὅτι ἡ θεότης τοῦ Χριστοῦ ἐνήργησε ταῦτα τὰ σημεία. Ἄλλ' ἐν τῷ Χριστῷ ἢ πείνα καὶ πᾶσαι αἱ ἄλλαι φυσικαὶ (ἀδιάβλητοι) ἀσθένειαι ὑπῆρξαν ἀνθρώπιναι συνηνωμένοι καὶ γενόμεναι ἴδιαι ὑπὸ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ σαρκακωμένῃ καταστάσει αὐτοῦ. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον οἱ ὑπερανθρώπινοι λόγοι καὶ πράξεις ὑπῆρξαν ἐκφράσεις τῆς θεότητος τοῦ Υἱοῦ ἐν ἐνώσει μετὰ τῆς ἀνθρωπότητος. Ἐν ἄλλαις λέξεσι τὸ ἐν σαρκακωμένον Πρόσωπον ὑπῆρξε τὸ ὑποκείμενον ὅλων τῶν λόγων καὶ πράξεων τοῦ Χριστοῦ. Τοῦτο τὸ ἐν σαρκακωμένον πρόσωπον ὑπῆρξεν «ἢ μία σαρκακωμένη φύσις τοῦ Θεοῦ Λόγου», ἢ «ἢ μία σύνθετος φύσις» τοῦ σαρκακωμένου Υἱοῦ. Ὅταν συλλογιζώμεθα περὶ αὐτοῦ, δυνάμεθα ἐν τῇ ἐπινοίᾳ ἢ μὴ

νὰ διακρίνωμεν τὰς δύο φύσεις τῆς θεότητος καὶ τῆς ἀνθρωπότητος καὶ τὰς σχετικὰς ιδιότητάς καὶ ἐνεργείας. Ἄλλ' ὁ Τόμος τοῦ Λέοντος ἐχώρησε πέραν τῆς ὑγιούς ταύτης ἀρχῆς καὶ ἡ ἐν Χαλκηδόνι σύνοδος διακηρύττουσα αὐτὸν μνημεῖον πίστεως διέπραξε μεγάλην πλάνην. Κατὰ τὸν Τόμον «ἐνεργεῖ ἑκατέρα μορφή μετὰ τῆς θατέρου κοινωνίας, ὅπερ ἴδιον ἔσχηκε, τοῦ μὲν Λόγου κατεργαζομένου τοῦθ' ὅπερ ἔστι τοῦ Λόγου, τοῦ δὲ σώματος ἐκτελοῦντος ὅπερ ἔστι τοῦ σώματος». Διδασκαλία τοιαύτη δὲν βεβαίῳ τὴν προσωπικὴν ἐνότητα τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ θεωρεῖ τὰς δύο φύσεις ὡς δύο πρόσωπα. Ἡ φράσις δὲ «ἐν δυσὶ φύσει», ἢ καθορισθεῖσα ὑπὸ τῆς συνόδου τῆς Χαλκηδόνος, πρέπει νὰ σημαίνῃ τὴν αὐτὴν διδασκαλίαν πρὸς τὴν τοῦ Λέοντος. Δὲν δύναται λοιπὸν νὰ γίνῃ δεκτὴ».

Αὐτὰ εἶπε μεταξὺ ἄλλων ὁ αἰδεσ. Samuel. Εἶναι χαρακτηριστικόν, ὅτι τὸ ἐκ τοῦ Τόμου τοῦ Λέοντος ἀπόσπασμα εἶναι τὸ παρειαχθὲν εἰς τὸν ὅρον τῆς κατὰ τοῦ Μονοθελητισμοῦ συνελθούσης Ἐκτῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἢ ὁποία ἀπεισιωπήθη ὅλως μὲν ἐν τῷ Χάρτη τῆς ὑπογραφείσης συμφωνίας τῆς Aarhus, σχεδὸν δὲ ὀλοτελῶς καὶ καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῶν συζητήσεων τῆς Διασκέψεως. Δι' ὅσων λοιπὸν εἶπεν ὁ αἰδεσ. Samuel ἀπεκήρυξε ρητῶς οὐ μόνον τὸν Τόμον τοῦ Λέοντος ἀλλὰ καὶ τοὺς ὅρους τῆς τετάρτης καὶ τῆς ἕκτης Οἰκουμενικῆς συνόδου. Ἐπὶ πλέον φαίνεται σαφῶς, ὅτι τὸν ὅρον φύσις δὲν ἐκλαμβάνει εἰς τὴν ἐννοίαν τῆς ὑποστάσεως, ὅτε θὰ ἀπέδιδεν ὀρθόδοξον νόημα ἢ φράσις «μία φύσις τοῦ Θεοῦ Λόγου σαρκακωμένη». Τὸ λέγει σαφῶς αἱ δύο φύσεις ἐν τῷ Χριστῷ μετὰ τὴν ἔνωσιν ἐγένοντο μία σύνθετος φύσις καὶ μόνον τῇ ἐπινοίᾳ ἡμῶν δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν ταύτας ἀπ' ἀλλήλων, καθὼς καὶ τὰς ιδιότητάς αὐτῶν καὶ ἐνεργείας. Ἡ φράσις λοιπὸν «μία σύνθετος φύσις τοῦ σαρκακωμένου Υἱοῦ» εἶναι καθαρῶς καὶ ἀδιαμφισβητήτως μονοφυσική.

Ἐρχόμεθα τώρα εἰς τὸν ἐπίσκοπον Karekin Sarkissian, τὸν ὁποῖον ἠκούσαμεν εἰς τὸ κατὰ τὰς ἀρχὰς Μαΐου τρ. ἔτους πολιτικὸν μνημόσυνον ὑπὲρ τῶν σφαγιασθέντων Ἀρμενίων καὶ ἐθαυμάσαμεν διὰ τὴν εὐγλωττίαν αὐτοῦ. Δὲν πρόκειται λοιπὸν περὶ συνήθους κληρικοῦ. Καὶ πρωτίστως οὗτος παρέσχε ρητὴν βεβαίωσιν, ὅτι ἡ Ἀρμενικὴ Ἐκκλησία δὲν ἀντέδρασε κατὰ τῆς συνόδου τῆς Χαλκηδόνος μόνον κατὰ παρακίνησιν καὶ ἐπίδρασιν τῶν Σύρων εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔκτου αἰῶνος. Οὔτε παρεπλανήθησαν οἱ Ἀρμένιοι λόγῳ ἀτελείας τῆς γλώσσης των, προκειμένου νὰ ἀποδοθῶσι δι' αὐτῆς αἱ λεπτότητες τῶν ἑλληνικῶν ἐκφράσεων καὶ διατυπώσεων. Ἡ διαφωνία πρὸς τὴν σύνοδον τῆς Χαλκηδόνος ὀφείλεται εἰς δογματικούς λόγους ἤδη ἀπὸ τοῦ πέμπτου αἰῶνος³. Εἰς ἀπόδειξιν δὲ τούτου ὁ ἐπίσκοπος Sar-

1. Πρακτικὰ ἐν The Greek Orth. Theol. Review, σελ. 45.

2. Αὐτόθ. σελ. 49-50.

3. Πρακτικὰ, ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 109.

ΔΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΖΩΟΓΟΝΗΣΙΝ ΤΟΥ ΚΑΤΗΧΗΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

Οἱ παντός εἴδους ἐργάται καὶ ἀφωσιωμένοι τῆς Ἐκκλησίας στρατιῶται ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τοῦ νέου ἐκκλησι. ἔτους ἐπαναλαμβάνουν ἐντονωτέρας καὶ συστηματικωτέρας τὰς εὐγενεῖς ἱεραποστολικὰς τῶν προσπαθείας. Εἰδικώτερον ὡς φιλόστοργοι πατέρες καὶ διδάσκαλοι στρέφονται πρὸς τὸ μέγα θέμα τῆς ἐποχῆς μας, πρὸς τὸ παιδί. Ἐγκύπτουν μὲ ἀνήσυχον σκέψιν εἰς τὰ προβλήματα του. Μεριμνοῦν διὰ τὴν ψυχικὴν καλλιέργειαν καὶ θρησκευτικὴν διαφώτισίν του. Ἀγωνίζονται κυριολεκτικῶς διὰ τὴν σωτηρίαν

του καὶ τὴν διαφύλαξίν του ἀπὸ παντός ἠθικοῦ πειρασμοῦ καὶ κοινωνικοῦ κινδύνου. («Στρέφονται, ἐγκύπτουν, μεριμνοῦν, ἀγωνίζονται», εἶναι τέσσαρες φάσεις τοῦ μεγαλειώδους καὶ ἱεροῦ ἀγῶνος τῶν πνευματικῶν τῆς Ἐκκλησίας μας ἐργατῶν, ἐνὸς ἀραίου, πράγματι, ἀγῶνος, τοῦ ὁποῦ στόχος καὶ σκοπὸς εἶναι τὸ παιδί, τὸ ὁποῖον πρέπει ὅπως δὴποτε νὰ κερδηθῇ διὰ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ νὰ γίνῃ ζῶν κύτταρον τοῦ σώματος Αὐτῆς.

Δὲν ἀγνοοῦμεν οὔτε ὑποτιμῶμεν βεβαίως τὰς δυσ-

kissian ἀναφέρεται ἔνθεν μὲν εἰς πραγματεῖαν τινὰ ἀποδομιμένην εἰς τὸν διάσημον Ἀρμένιον ἱστοριογράφον Μωϋσῆν τοῦ Khoren ἢ Khorenatsi, τοῦ ὁποῦ παραθέτει καὶ περικοπὴν σχετικὴν πρὸς τὴν ἔνωσιν τῶν δύο φύσεων εἰς μίαν, ἔνθεν δὲ πρὸς τὸν κατ' αὐτοὺς ἅγιον Ἰωάννην Mandakouni, ὅστις ἐν τῷ ἔργῳ αὐτοῦ πειρᾶται νὰ ἀποδείξῃ, διατὶ εἶναι ὀρθὸν νὰ ὁμολογῶμεν «ἐκ δύο φύσεων» (πρὸ τῆς ἐνώσεως) ἢ «μίαν φύσιν» (μετὰ τὴν ἔνωσιν). «Ἡ διακρίσις τῶν δύο φύσεων ἤγαγε τοὺς Δυοφσίτας διανοουμένους τόσον μακρὰν, ὥστε νὰ δώσουν εἰς ἑκάστην φύσιν τὴν ἔννοιαν προσώπου. Πρὸς αὐτὴν τὴν ὑποστατοποίησιν τῶν φύσεων τοῦ Χριστοῦ, ὅπως ὁ Τόμος τοῦ Λέοντος τόσον ὀξέως διατυπώνει αὐτήν, ἀντετάχθησαν πάντοτε ἀκάμπτως οἱ Ἀντιχαλκηδόνιοι»⁴. Ἀναφερόμενος δὲ ἀκολουθῶς καὶ εἰς τὴν ἀπάντησιν, τὴν δοθεῖσαν εἰς ἐπιστολὴν τοῦ πατριάρχου Φωτίου πρὸς τὸν Ἀρμένιον Καθολικὸν Ζαχαρίαν (855-877) καὶ συνταχθεῖσαν ὑπὸ τοῦ θεολόγου (Vardapet) Sahag τοῦ ἐπονομασθέντος Meroud, παραθέτει διαφόρους περικοπὰς ἐξ αὐτῆς. Εἰς ταύτας ἀναγινώσκουμεν μεταξὺ ἄλλων: «Οἱ πατέρες μας ἀπέρριψαν τὴν σύνοδον τῆς Χαλκηδόνος καὶ ἐκήρυξαν εἰς τὸν κόσμον Χριστὸν τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ ὡς ἓνα ἐκ δύο φύσεων ἡνωμένων ἀσυγχύτως καὶ ἀχωρίστως. Αὐτοὶ (τουτέστιν οἱ Χαλκηδόνιοι) διήρσαν αὐτὸν εἰς δύο φύσεις καὶ ἐνεργείας καὶ θελήσεις, ἀκόλουθοι οὕτω τὴν ψευδῆ Νεστοριανικὴν διδασκαλίαν»⁵.

Προχωρῶν μνημονεύει εἴτα τῆς κατὰ τὸν δέκατον αἰῶνα ἀλληλογραφίας μεταξὺ τοῦ Ἑλληνοῦ Μητροπολίτου Μελιτινῆς Θεοδώρου καὶ τοῦ Ἀρμενίου Καθολικοῦ Khatchig. Ἐκ ταύτης ἀποσπῶμεν τὰ ἐπόμενα: «...Καὶ ὡς ἐν πρόσωπον μία θελήσις καὶ ὡς μία θελήσις, μία ἐνεργεία καὶ ὡς μία ἐνεργεία μία φύσις, ὡς ἀληθῶς εἶναι Μία φύσις»⁶. Ἐξηγῶν

δὲ τὸν χαρακτήρα τῆς ἐνώσεως τῶν δύο φύσεων ἐν τῷ Χριστῷ εἰς μίαν χρησιμοποιεῖ τὴν εἰκόνα «τοῦ φωτὸς λυχνίας τινός, ὅπερ ἐνοῦται μετὰ τῶν ἀκτίνων τοῦ ἡλίου καὶ ὅπερ εἶναι ἀδύνατον νὰ χωρισθῇ ἀπ' αὐτῶν καὶ δὲν δύναται νὰ λάμπῃ μετὰ τῶν ἰδίων διακρινομένων ἀκτίνων. Οὕτω καὶ ἡ ἀνθρωπίνη οὐσία ἡνωμένη μετὰ τῆς θείας ἀχωρίστως δὲν ἐνεργεῖ κατὰ τὴν ἰδίαν τῆς δύναμιν. Διότι τὸ ἰσχυρότερον ὑπερισχύει τοῦ ἀσθενεστεροῦ διὰ τῆς ἐνώσεως πρὸς αὐτὸ καὶ θεοποιεῖ τούτο»⁷.

Καὶ συμπεραίνων ὁ ἐν λόγῳ ἐπίσκοπος ἐπάγει: Εἰς ὅλας αὐτὰς τὰς περικοπὰς θὰ ἠδύνατό τις νὰ ἀντιληφθῇ, ὅτι διὰ τοὺς Ἀρμένιους θεολόγους ἢ λέξις φύσις σημαίνει συγκεκριμένην πραγματικότητα. Καὶ ὡς ὁ Σαμουὴλ Vardapet εἶπε, σημαίνει «τὸν τέλειον ἄνθρωπον». Ὡς ἐκ τούτου τὸ νὰ χρησιμοποιῆ τις τὴν ἔκφρασιν «δύο φύσεις» ἐν τῇ συγκεκριμένῃ ταύτῃ ἐννοίᾳ τοῦ ὅρου, παρέχει εὐκόλως τὴν δίοδον εἰς τὴν ἐκδοχὴν τῆς διαιρέσεως τοῦ Χριστοῦ. Ὁ φόβος τῶν οὕτως ὑπῆρξε δεδικαιολογημένος ἐξ αἰτίας τοῦ Τόμου τοῦ Λέοντος, ὅπου αἱ φύσεις περιγράφονται ὡς αὐθυπόστατοι ὄντοτες μετὰ τῶν ἰδίων τῶν ἐνεργειῶν. Ὁ τρόπος οὗτος τῆς σκέψεως ἐν τῇ Χριστολογία πράγματι δὲν ἦτο μακρὰν ἀπὸ ὅ,τι ὁ Νεστόριος εἶχε διδάξει. Ἐὰν ὁ ὅρος φύσις εἶχεν ἐκληφθῇ ἐν ἀφῆρη μὲν ἐννοίᾳ, τουτέστιν ὡς σημαίνων τὰς ιδιότητες ἀνηκούσας εἰς τὴν θείαν καὶ ἀνθρωπίνην φύσιν ἐν Χριστῷ, τότε θὰ εἶχε κατανοηθῇ εὐκολώτερον... Οὐχ ἦττον θὰ ἦτο ἐπιτυχεστέρα καὶ μᾶλλον ἀποδεκτὴ ἔκφρασις Μία παρὰ αἱ δύο φύσεις, ἐν τῇ ἐννοίᾳ τοῦ ὅρου κατὰ τὸν Λέοντα».

Ταῦτα τὰ προδήλως ὄζοντα μονοενεργητισμοῦ καὶ μονοθελητισμοῦ μεταξὺ ἄλλων, ἐν οἷς ὑποστηρίζεται ἡ ἀσύγχυτος ἔνωσις τῶν δύο φύσεων ἐν τῷ Χριστῷ, εἰς μίαν ὁμως, εἶπεν ὁ ἐπίσκοπος Sarkissian.

(Συνεχίζεται)

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΤΡΕΜΠΕΛΑΣ

4. Αὐτόθ. σελ. 111.

5. Αὐτόθ. σελ. 114.

6. Αὐτόθ. σελ. 116.

7. Αὐτόθ. σελ. 116—117.

κολίας ενός τοιούτου αγώνος. Είναι πολλές και ποικίλαι αἱ παρεμβαλλόμεναι δυσκολίαι, ὀφειλόμεναι ὄχι μόνον εἰς αὐτὴν ταύτην τὴν φύσιν τοῦ παιδαγωγικοῦ γενικῶς ἔργου, ἀλλὰ, καὶ κυρίως, εἰς τὴν ἀναβίωσιν, κατὰ τὴν μεταπολεμικὴν ἰδίως ἐποχὴν, τῶν ὑλιστικῶν ἀπόψεων περὶ ζωῆς καὶ κόσμου, αἱ ὁποῖαι, ἀσφαλῶς, ἐπηρεάζουν εἰς μέγιστον βαθμὸν τὸ κοινωνικὸν περιβάλλον καὶ συντελοῦν, ὥστε τοῦτο νὰ μὴ ἀσκήῃ ἐπὶ τοῦ παιδὸς πάντοτε μορφωτικὴν ἐπίδρασιν ἀλλὰ «παραμορφωτικὴν» τοιαύτην. Καὶ οὕτω δημιουργεῖται ἠθικὴ καὶ πνευματικὴ κρίσις ἐπιφέρουσα σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ κλονισμὸν αἰωνοβίων θεσμῶν καὶ συστημάτων, ἐπὶ τῶν ὁποίων στηρίζεται ἡ ἐλπίς καὶ ἡ πίστις διὰ μίαν καλλιτέραν αὔριον.

Τῆς τοιαύτης ἀναταραχῆς δὲν ἔμεινε δυστυχῶς ἀμέτοχον καὶ τὸ Κατηχητικὸν Σχολεῖον, τὸ ὁποῖον ἀφοῦ ἐγνώρισε προπολεμικῶς καὶ κατὰ τὰ ἀμέσως μεταπολεμικὰ ἔτη ἐποχὴν καταπληκτικῆς προόδου καὶ ἀκμῆς, διέρχεται σήμερον περίοδον τρομερῆς πτώσεως, ὄχι μόνον ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τοῦ ἀριθμοῦ τῆς προσελέουσας μαθητῶν, ἰδίως εἰς τὰ Ἀνώτερα Κατηχ. Σχολεῖα, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τῆς μὴ ἱκανοποιητικῆς προσφορᾶς εἰς τὸ ἔργον νέων Κατηχητῶν αἰσθανομένων ἰσχυροῦς κραδασμοῦ διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ καὶ τὸ ἔργον Του. Ἄλλα ἐνδιαφέροντα καλύπτουν πολλάκις τὸν ἱεραποστολικὸν ζῆλον τῶν Κατηχητῶν καὶ τὴν πρὸς τὸ Κατηχ. Σχολεῖον προθυμίαν τῶν παιδιῶν. Δὲν εἶναι τοῦ παρόντος νὰ ἀνεύρωμεν καὶ νὰ ἐκθέσωμεν τὰς βαθυτέρας αἰτίας τοῦ θλιβεροῦ τούτου φαινομένου. Πάντως, γεγονὸς εἶναι, ὅτι ἡ χαλάρωσις τοῦ Κατηχ. ἔργου εἰς ὠρισμένας περιπτώσεις εἶναι τόσοσιν τραγικῆ, ὥστε ἐδημιουργήθη εἰς ἐκπαιδευτικούς, ἀκόμη δὲ καὶ εἰς ἐκκλησιαστικούς κύκλους, ἡ ἀπαισιόδοξος, ὑπερβολικὴ ἀσφαλῶς καὶ λίαν ἐπικίνδυνος σκέψις, μήπως τὸ Κατηχ. Σχολεῖον πρέπει νὰ θεωρῆται ἐφεξῆς ἀπρηχαιωμένος θεσμός. Ὅπως δὲ ὅμως τὸ Κατηχ. Σχολεῖον κατέστη σήμερον πρόβλημα, τὸ ὁποῖον κατακαίει τὰς ψυχὰς μας καὶ τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ τεθῆ εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν τῶν πρὸς ἀτιμετώπισιν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας θεμάτων.

Διὰ τοὺς ἀνωτέρω λόγους ἐθεωρήσαμεν σκόπιμον καὶ ἐπίκαιρον νὰ διατυπώσωμεν ἐντὸς τῶν διατιθεμένων ὀρίων ὠρισμένας σκέψεις περὶ τῆς ἀξίας καὶ τῆς σπουδαιότητος τοῦ Κατηχ. Σχολεῖου πρὸς τὸν σκοπὸν, ὅπως ὑποβοηθήσωμεν τοὺς σεβαστοὺς καὶ ἀγαπητοὺς μας Ἱερεῖς, ὡς καὶ πάντας τοὺς ἐργαζομένους εἰς τὸν ἀπέραντον ψυχικὸν ἀγρὸν τῶν παιδιῶν, διὰ τὴν συνειδητοποίησιν τοῦ Κατηχητικοῦ τῶν ἔργου καὶ ἀνανέωσιν τοῦ διὰ τὸ ἔργον τοῦτο ἱεραποστολικοῦ τῶν ζήλου.

Πιστεύομεν ὅτι τὸ Κατ. Σχολεῖον εἶναι οὐσιῶδες στοιχεῖον τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας. Εἶναι μία πνευματικὴ λειτουργία, διὰ τῆς ὁποίας ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, τὸ αἰώνιον μῆνυμα τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον, μεταφέρεται εἰς τὰ «ἄρνια τοῦ Χριστοῦ». Τὸ ἔργον

τοῦτο εἶναι ὑψίστης καὶ θεμελιώδους σημασίας. Ἐντεῦθεν τὸ Κατηχ. Σχολεῖον ἀπὸ τῆς γενικῆς καὶ ὀρησκευτικῆς ταύτης σκοπιᾶς ἀποκτᾷ τεραστίαν σημασίαν.

Εἰδικώτερον ὅμως τὸ Κ. Σχολεῖον εἰς τὰς ἐπὶ μέρος αὐτοῦ ἐκδηλώσεις παρουσιάζει διαφόρους πλευρὰς, τὰς ὁποίας νομίζομεν ὅτι εἶναι ἀναγκαῖον νὰ ὑπογραμμίσωμεν, δεδομένου ὅτι δι' αὐτῶν καθίσταται περισσότερον σαφῆς ἡ ἀξία καὶ ἡ σπουδαιότης αὐτοῦ.

1) Τὸ Κατηχ. Σχολεῖον, συγκρινόμενον πρὸς τὰ θύραθεν σχολεῖα τῆς Στοιχειώδους καὶ Μέσης Ἐκπαιδεύσεως, πλεονεκτεῖ καὶ ἴσταται ὑψηλότερον αὐτῶν, καθ' ὅσον ἀποβλέπει εἰς σκοποὺς οὐρανοῦς καὶ χρησιμοποιεῖ θεῖα μέσα πρὸς ἐπιτυχίαν τῶν ὑψηλῶν του ἐπιδιώξεων. Ἐνῶ δηλαδὴ διὰ τῶν δημοσίων σχολεῖων ἐπιδιώκεται ἡ εἰσαγωγή τῶν παιδιῶν εἰς τὰ ἀγαθὰ τοῦ πολιτισμοῦ καὶ ἡ ἰκάνωσις τούτων διὰ νὰ συμμετέχουν εἰς τὴν ἐκπολιτιστικὴν ἐργασίαν τῆς κοινωνίας, τὸ Κατηχ. Σχολεῖον καλλιεργεῖ τὸ παιδί διὰ νὰ γίνῃ «συμπολίτης τῶν ἀγίων καὶ οἰκείος τοῦ Θεοῦ». Οἱ διδάσκαλοι εἰς τὰ δημόσια σχολεῖα, ὡς ἄνθρωποι πρὸς ἀνθρώπους ὁμιλοῦντες, κάμνουν χρῆσιν τῆς ἀνθρωπίνης φιλοσοφίας, ἠθικῆς καὶ ψυχολογίας καὶ τοῦτο πρὸς ἐπίτευξιν προσωκαίρων καὶ ἐπιγείων σκοπῶν. Εἰς τὸ Κατηχ. Σχολεῖον ἀντιθέτως δίδεται ἰδιάζουσα σημασία εἰς τὴν δύναμιν τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ καὶ εἰς τὴν διὰ τῶν Μυστηρίων παρεχομένην θεῖαν Χάριν, ἡ ὁποία «τὰ ἀσθενῆ θεραπεύουσα καὶ τὰ ἐλλείποντα ἀναπληροῦσα» εἶναι ἡ ἰσχυροτέρα πάσης ἄλλης πηγὴ μορφώσεως καὶ ἐνισχύσεως.

2) Ὁσαύτως ἡ ἀξία τοῦ Κατηχ. Σχολεῖου δηλοῦται σαφῶς ἂν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τὸ ἀντικείμενον μὲ τὸ ὁποῖον τοῦτο ἀσχολεῖται. Ἐνώπιον ἡμῶν ἔχομεν τὸ παιδί. Τὴν ψυχὴν του ἐρευνᾷ τὸ Κατηχ. Σχολεῖον. Καὶ τὴν πρόδόν του ἐπιδιώκει. Ἀλλὰ ποία ἡ ἀξία τοῦ παιδιοῦ; Παρῆλθεν εὐτυχῶς ἡ ἐποχὴ, καθ' ἣν τοῦτο ἐθεωρεῖτο ἀμελητέα ποσότης, πρᾶγμα ἄνευ ἀξίας, πολλάκις δὲ καὶ βάρος, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἐδικαιούοντο οἱ γονεῖς νὰ ἀπαλλαγοῦν. Σήμερον δὲν ζῶμεν εἰς τὴν ἐποχὴν, διὰ τὴν ὁποῖαν γράφει ὁ 105 ψαλμὸς, ὅτι «ἔθυσον τοὺς υἱοὺς αὐτῶν καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῶν τοῖς δαιμονίοις καὶ ἐξέχεον αἷμα ἀθῶον, αἷμα υἱῶν αὐτῶν καὶ θυγατέρων; ὧν ἔθυσαν τοῖς γλυπτοῖς Χαναάν». Σήμερον δὲν ἔμποροῦν νὰ κυκλοφορήσουν ἀντιλήψεις, ὡς ἐκεῖναι τὰς ὁποίας ὑπεστήριζον μεγάλοι ἄνδρες τῆς ἀρχαιότητος, ἐν οἷς καὶ ὁ Πλάτων, ὁ Ἀριστοτέλης, ὁ νομοθέτης Λυκοῦργος διακηρῦσσοντες ὅτι ἡ πολιτεία εἶναι ὑποχρεωμένη νὰ ἀπαλλαγῆ ἀπὸ ὅ,τι εἶναι περιττὸν καὶ ἀρρωστημένον, διὰ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν εὐδαιμονίαν. Ὁ Χριστιανισμὸς διὰ μιᾶς εἰρηνικῆς, οὕτως εἰπεῖν, ἐπαναστάσεως ἐδημιούργησεν ὅλως διαφορετικὴν κατάστασιν. «Ἄφετε τὰ παιδιά ἔρχεσθαι πρὸς με καὶ μὴ κωλύετε αὐτά» (Μάρκ. 10, 14) εἶναι ἡ φωνὴ τοῦ Ἰησοῦ. Διότι τὸ παιδί ἔχει ἀξίαν, εἶναι προσωπικότης, εἶναι εἰκὼν

τοῦ Θεοῦ. Θεωρεῖται σύμβολον ἠθικῆς καθαρότητος, πρὸς τὸ ὁποῖον καλούμεθα νὰ ὁμοιάσωμεν, προκειμένου νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος διαμαρτύρεται ἐναντίον τῶν ἀστόργων γονέων, οἱ ὅποιοι ἐθυσίαζον τὰ βρέφη των. Ὁ Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς θεωρεῖ τὰ παιδιὰ ἀάνθη τοῦ γάμου, ἐνῶ ὁ Ποιμὴν τοῦ Ἑρμᾶ συνιστᾷ «μὴ διαλείπτῃς νουθετῶν τὰ τέκνα σου». Ἡ Ἐκκλησία προσεύχεται: «Τὰ νήπια ἐκθρεψον, τὴν νεότητα παιδαγωγήσον». Τὰ παιδιὰ δύνανται νὰ ψάλλουν ἐν τῷ ναῷ. Αἱ Ἀποστολικαὶ Διαταγαὶ καθορίζουν ὅτι τὸ «Κύριε ἐλέησον» ψάλλουν «πρὸ πάντων τὰ παιδιὰ». Ὡσαύτως ταῦτα συμμετέχουν εἰς τὴν Θ. Κοινωνίαν κατὰ τάξιν ὅπως τιμητικὴν, ἐφ' ὅσον ὀρίζεται δι' αὐτὰ νὰ κοινωνοῦν μετὰ τοὺς ἀξιωματούχους τῆς Ἐκκλησίας καὶ πρὸ τῶν λαϊκῶν.

Ἐπομένως ἐν τῷ Χριστιανισμῷ τὸ παιδί ἀποκτᾷ τὴν ἀξίαν του καὶ αἰσθάνεται ζωηρὸν τὸ ἐνδιαφέρον τῆς Ἐκκλησίας. Ἐπειδὴ δὲ τὸ Κατηχ. Σχολεῖον εἶναι τὸ κυριώτερον μέσον, διὰ τοῦ ὁποῖου διοχετεύεται αὐτὸ τὸ τεράστιον ἐνδιαφέρον τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὸ παιδί καὶ ἐπειδὴ τὸ παιδί ἐνέχει τὴν ἀναφερθεῖσαν ὡς ἄνω μεγίστην ἀξίαν, συμπεραίνομεν εὐκόλως περὶ τῆς σημασίας τοῦ Κατηχ. Σχολεῖου εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην.

3) Ἀλλὰ ἡ ἐν προκειμένῳ σημασία τοῦ Κατηχ. Σχολεῖου ἐπαυξάνει, ἂν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι τὸ παιδί ἀντιμετωπίζει πλείστους κινδύνους. Πόσοι ἐχθροὶ ὄρατοὶ καὶ ἀόρατοὶ ἐπιβουλεύονται τοῦτο; Εἶναι ὀφθαλμοφανῆς ἡ κρίσις τῆς παιδικῆς καὶ ἰδίως τῆς νεανικῆς ἡλικίας. Καὶ τὸ Κατηχ. Σχολεῖον λαμβάνει σταθερὰν στάσιν ἐναντι τῆς κρίσεως ταύτης. Καὶ προφυλάσσει τὸ παιδί, τὸ στηρίζει, τὸ ἐνισχύει διὰ σειρᾶς ὅλης σπουδαιοτάτων ἐνεργειῶν.

4) Σημειωτέον ὅτι ἡ προσπάθεια αὕτη τοῦ Κατηχ. Σχολεῖου δὲν εἶναι ἀσυστηματοποίητος. Παρακολουθεῖ τὴν ἐξέλιξιν τῆς παιδαγωγικῆς ἐπιστήμης καὶ στηρίζεται ἐπὶ τῶν σπουδαιοτάτων ἐπιτευγμάτων αὐτῆς. Καὶ τοῦτο, διότι ἡ παιδικὴ ψυχὴ εἶναι λεπτή. Καὶ αἱ αἰῶναι θρησκευτικαὶ ἀλήθειαι πρέπει νὰ προσαρμόζονται πρὸς τὸ διανοητικὸν ἐπίπεδον τοῦ παιδιοῦ, πρὸς τὰς συγκεκριμένας ἀνάγκας του. Ἐπομένως καὶ ἀπὸ καθαρῶς παιδαγωγικῆς πλευρᾶς ἡ ἀξία τοῦ Κατηχ. Σχολεῖου εἶναι προφανῆς.

5) Ὁ 20ὸς αἰὼν θεωρεῖται ὡς ὁ αἰὼν τοῦ παιδιοῦ. Ἐπιστῆμαι, ὡς ἡ Φιλοσοφία, Ἱατρικὴ, Κοινωνιολογία κ.λ.π. ἀσχολοῦνται ἐνδελεχῶς μετὰ τὰς ἀνάγκας, τὸν χαρακτῆρα καὶ τὰ προβλήματα τοῦ παιδιοῦ. Ἡ κοινωνία, ἡ πολιτεία, αἱ ὀργανώσεις ἔχουν στρέψει ζωηρὸν τὸ ἐνδιαφέρον των πρὸς τὸ παιδί. Ἡ Ἐκκλησία ἐκδηλώνουσα διὰ τοῦ Κατηχ. Σχολεῖου τὴν μερίμναν τῆς διὰ τὸ παιδί, συγχρονίζεται καὶ ἀνταποκρίνεται πρὸς τὸ πνεῦμα καὶ τὴν γενικὴν τάσιν τῆς ἐποχῆς. Συναισθάνεται τὴν κρίσιν καὶ γνωρίζει τὰ προβλήματα τοῦ αἵωνος καὶ παρακολουθεῖ ἐναγωνίως τὰς σχετικὰς ἐξελίξεις. Ἄρα τὸ Κατηχ.

Σχολεῖον ὑποβοηθεῖ κατὰ τινὰ τρόπον τὸν συγχρονισμόν τῆς Ἐκκλησίας.

6) Πολλοὶ ἰσχυρίζονται ὅτι ὁ κόσμος ἐφυγεν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν. Καὶ εἶναι βεβαίως τοῦτο ἀληθές ἐν τινι μέτρῳ καὶ δι' ὀρισμένας κατηγορίας ἀνθρώπων. Ἡ αἰτία ὅμως τοῦ φαινομένου τούτου εἶναι ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἐπὶ τι διάστημα ἀπεμακρύνθη τοῦ κόσμου. Καὶ τώρα διὰ τοῦ Κ. Σχολεῖου ἀποδεικνύει τὴν παρουσίαν τῆς εἰς τὸν κόσμον. Τὸ Κ. Σχολεῖον ἐπαναφέρει τὴν Ἐκκλησίαν εἰς ἐπαφὴν μετὰ τοῦ ποιμνίου τῆς. Καὶ παρουσιάζεται αὕτη ὡς φιλόστοργος μήτηρ, ἡ ὁποία μετ' ἐγκαυχήσεως δικαίως διακηρύττει («Ἴδου ἐγὼ καὶ τὰ παιδιὰ, ἃ μοι ἔδωκεν ὁ Θεός»). Καὶ ὡς «ἡ ὄρνις» ἥτις «ἐπισυνάγει τὰ νοσσία ἑαυτῆς ὑπὸ τὰς πτέρυγας». Καὶ «ὡς λύγνος τοῖς ποσὶ καὶ φῶς ταῖς τρίβοις», διὰ νὰ καθοδηγῇ εἰς τὴν ὁδὸν τῆς προόδου καὶ τῆς εὐτυχίας. Πόσους τρυφεροὺς βλαστοὺς ἡ Ἐκκλησία διὰ τοῦ Κατηχ. Σχολεῖου δὲν διεφύλαξεν ἀπὸ ποικίλους κινδύνους καὶ δὲν ἐπότισε μετὰ τὸ ἄδολον γάλα τῆς πίστεως καὶ δὲν ἐξέθρεψε μετὰ τὴν στερεὰν τροφήν τοῦ ἄρτου τῆς ζωῆς;

7) Ἀλλὰ, ἐπιπροσθέτως, τὸ Κ. Σχολεῖον ἐπιτυχᾶνει καὶ τὸ ἀκριβῶς ἀντίθετον. Δηλαδή καὶ τοὺς πιστοὺς φέρει εἰς ἐπαφὴν μετὰ τῆς Ἐκκλησίας. Οἱ πέντε κύριοι τῆς καμπάνας, ποὺ προηγοῦνται ἐκάστου Κατηχ. μαθήματος προσκαλοῦν τὰ παιδιὰ εἰς τοὺς κόλπους τῆς πνευματικῆς μητρὸς των. Καὶ ἐπανέρχονται ταῦτα, καὶ εὐρίσκουν εἰς αὐτὴν τὸ σωστικὸν καταφύγιον—τὴν κιβωτὸν τῆς σωτηρίας.

Ἄρα τὸ Κατηχ. Σχολεῖον εἶναι συνδετικὸς κρίκος, θὰ ἐλέγομεν, τῆς ποιμανούσης μητρὸς Ἐκκλησίας μετὰ τῶν ποιμανομένων μικρῶν κατὰ τὴν ἡλικίαν τέκνων αὐτῆς.

8) Πέραν τούτου, τὸ Κατηχ. Σχολεῖον ὑποβοηθεῖ τὴν Ἐκκλησίαν νὰ πλησιάσῃ τὸ κύτταρον τῆς κοινωνίας, τὴν οἰκογένειαν. Διότι οἱ Κατηχητὸπαιδες μεταφέρουν εἰς τὴν οἰκογενειακὴν ἐστίαν τὸ μήνυμα τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ. Καὶ ὀρθῶς παρετηρήθη, ὅτι τὰ διδάγματα τοῦ Κατηχητικοῦ δὲν ἐστήριζαν μόνον τοὺς μικροὺς μαθητὰς. Συνετέλεσαν ὥστε νὰ προληφθοῦν φοβερὰ οἰκογενειακὰ δράματα. Πόσα σπῖτια μετεβλήθησαν χάρις εἰς τὴν ζυμωτικὴν προσπάθειαν ἐνὸς μικροῦ; Πόσα χαρτοπαίγνια ἐσταμάτησαν, πόσοι πατέρες ἐπαυσαν νὰ μεθοῦν, πόσα ἄσεμνα ἐντυπα ἐξωρίσθησαν ἀπὸ τὴν οἰκογένειαν, χάρις εἰς μίαν ἐξυπνον καὶ δραστηρίαν ἐνέργειαν ἐνὸς παιδιοῦ, χάρις εἰς τὴν φλογερὰν ἀγάπην καὶ θερμὴν προσευχὴν καὶ θαρραλέαν τίσιν του; Καὶ ὅταν τὰ μέλη τῶν Ἐφορευτικῶν Ἐπιπροπῶν τοῦ Κατηχ. Σχολεῖου ἐπισκέπτωνται κατ' οἶκον τὸ ἄρρωστο παιδί, ἢ πληροφοροῦν τὴν οἰκογένειαν, ὅτι τὸ παιδί τῆς ἀπουσίασεν ἀδικαιολογητῶς ἀπὸ τοῦ Κατηχητικῶν μαθήματος, ἡ Ἐκκλησία εὐρίσκει εἰς τὰς ἐκδηλώσεις ταύτας πολυτίμους εὐκαιρίας, διὰ νὰ ἐρχεται εἰς μίαν ἐπωφελεῖ δι' αὐτὴν ἐπικοινωνίαν μετὰ τὰς οἰκογενείας. Πόσα ἀληθῶς καλὰ προκύπτουν ἐκ

μιᾶς τοιαύτης ἐπαφῆς 'Εκκλησίας καὶ οἰκογενείας, ἐπαφῆς ἐπιτυγχανομένης διὰ τοῦ Κατηχ. Σχολείου!

9) Ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἐπιτέλεσιν ὑπὸ τῆς 'Εκκλησίας τοῦ πρὸς τὴν κοινωνίαν χρέους τῆς τῶ Κατηχ. Σχολείου διαδραματίζει σπουδαῖον ρόλον. Ὁ κοινωνικὸς χαρακτήρ τῆς 'Εκκλησίας κατὰ τρόπον θαυμαστόν ἐκδηλοῦται καὶ διὰ τοῦ Κατηχ. Σχολείου. Ὅταν π.χ. τοῦτο θεραπεύῃ τὰ ψυχικὰ τραύματα τῶν παιδιῶν, ἢ ἐπαναφέρῃ εἰς τὴν εὐθείαν ὁδὸν τοὺς παρεκτρεπομένους, ἢ μορφώῃ τὰ ἡγετικά στελέχη τῆς αὐριανῆς κοινωνίας, τοὺς εὐσεβεῖς δηλ. ἐπιστήμονας, τοὺς εἰλικρινεῖς καὶ τιμίους ἐπαγγελματίαι, τοὺς δημιουργοὺς ἐν γένει ἀνθρώπους καὶ οἰκοδόμους τοῦ πολιτισμοῦ, τότε πράγματι τὸ Κατηχητικὸν ἐπιτελεῖ ὑπέροχον κοινωνικὸν ἔργον. Ζωηρότατα αἰσθάνεται ἡ κοινωνία τὴν τοιαύτην εὐεργετικὴν ἐπίδρασιν τοῦ Κατηχ. Σχολείου. Καὶ τὸ βλέπει ὡς κυματοθραύστην πρὸς ἀναχαίτισιν τοῦ ρεύματος τῆς ἐγκληματικότητος, ἀλλὰ καὶ ὡς παγοθραυστικόν, τὸ ὁποῖον ἐξορμᾷ διὰ νὰ διαλύῃ τὰ παγόβουνα τῆς ἀνθρωπίνης κακίας.

10) Ἐπὶ τούτοις δέον νὰ ὑπογραμμισθῇ καὶ νὰ καταστῇ ὑπὸ πάντων σαφές ὅτι τὸ Κατηχητικὸν δὲν εἶναι μόνον Σχολεῖον, τὸ ὁποῖον παρέχει μίαν θρησκευτικὴν διαφώτισιν. Εἶναι καὶ θερμοκήπιον, ἐντὸς τοῦ ὁποῖου καλλιεργεῖται ἡ ἀγάπη. Καὶ σὺν τοῖς ἄλλοις τὸ Κατηχητικὸν ἐπιδιώκει νὰ ἀσκήσῃ εὐρύτατα τὴν ἀγάπην, εἴτε διὰ τῆς ὀργανουμένης ὑπ' αὐτοῦ φιλανθρωπίας, εἴτε διὰ τῆς ἀσκήσεως ταύτης ὑπὸ τῶν μαθητῶν εἰς τὴν ἀτομικὴν τῶν ζῶν. Πόσας καταπληκτικὰς ἐκδηλώσεις τῆς ἀγάπης θὰ ἠδύναντο νὰ μᾶς πληροφορήσῃ ὁ ἀπολογισμὸς ἐνὸς οἰουδήποτε Κατηχητικοῦ;

11) Καὶ οὐ μόνον τοῦτο. Τὸ Κατηχ. Σχολεῖον θεωρεῖται καὶ σπουδαῖον κίνητρον διὰ τὴν γενικωτέραν μόρφωσιν τῶν παιδιῶν. Διότι ὀδηγεῖ ταῦτα εἰς τὴν περιοχὴν τῆς γνώσεως καὶ τῆς Ἐπιστήμης, εἰς τρόπον ὥστε νὰ διακρίνονται κατὰ κανόνα ὄχι μόνον εἰς τὸ ἦθος, τὴν σεμνότητα, τὴν εὐταξίαν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἐπίδοσιν εἰς τὰ σχολικὰ τῶν μαθημάτων. Ἐπίσημα ἐκπαιδευτικὰ στελέχη τῆς χώρας ἔχουν διατυπώσει κατὰ καιροὺς πολλοὺς ἐπαίνους διὰ τὸν τοιοῦτον χαρακτήρα τοῦ Κατηχητικοῦ ὡς παράγοντος ἐπιδιώκοντος θετικῶς τὴν ἀνύψωσιν καὶ τοῦ μορφωτικοῦ ἐπιπέδου τῶν μαθητῶν.

12) Ἀλλὰ καὶ ὡς ἔθνικος παράγων ἐχαρακτηρίσθη ὑπὸ πολλῶν τὸ Κατηχ. Σχολεῖον. Διότι, πράγματι, τοῦτο μεταδίδει εἰς τοὺς μαθητὰς τὸν παλμὸν τοῦ ἔθνους καὶ τὰ ἰδανικὰ τῆς φυλῆς. Δι' ἐπικαίρων μαθημάτων ἐξάγει τὴν ἰδέαν τῆς πατρίδος καὶ προβάλλει πρὸς μίμησιν ἐνδοξα τέχνα αὐτῆς. Ἐπαινεῖ ἱστορικὰ γεγονότα καὶ ἡρωϊκὰς πράξεις, ποὺ τιμοῦν τὴν πατρίδα καὶ ὑποδεικνύει τοὺς προσφορωτέρους διὰ τὴν

παιδικὴν ἡλικίαν τρόπους συμμετοχῆς τῶν μαθητῶν τοῦ εἰς τὰς διαφόρους ἔθνικὰς προσπάθειαις.

13) Ἐπὶ πλέον, ὡς ληφθῆ ὑπ' ὄψιν, ὅτι τὸ Κατηχητικὸν διαφεύγει τὰ στενὰ ὅρια τοῦ ἔθνους. Τοποθετεῖται ἐπὶ παγκοσμίου ἐπιπέδου. Διότι δι' αὐτοῦ χαλκεύονται ἐντὸς τοῦ πνεύματος τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης, διεθνεῖς καὶ πανανθρώπιοι δεσμοί, οἱ μόνου ποῦ ἡμποροῦν νὰ ἐνώσουν τὸν κόσμον. Ὁ ζωογόνος ἄνεμος τῆς θείας Χάριτος διαλύει τοὺς πάγους τοῦ μίσους καὶ γεφυρώνει τὰ χάσματα τῶν λαῶν. Τὸ Κατηχητικὸν, λοιπόν, ἔχει καὶ ὑπερεθνικόν, οἰκουμενικόν, οὕτως εἰπεῖν, χαρακτήρα καὶ συμβάλλει εἰς τὴν πραγματοποίησιν τοῦ πόθου τοῦ Κυρίου «ἵνα πάντες ἐν ὧσιν».

14) Τέλος καὶ ὡς κατακλεῖδα, ἀναφέρομεν τὴν ἀπὸ καθαρῶς ἐκκλησιαστικῆς πλευρᾶς σημασίαν τοῦ Κατηχητικοῦ. Διότι τοῦτο δύναται κατὰ τρόπον ἄριστον νὰ ἐκπληροῖ μίαν ἐκκλησιαστικὴν σκοπιμότητα. Ἄς τὴν ἀποκαλύψωμεν. Ἡ Ἐκκλησία ἔχει ἀνάγκην στελεχῶν. Πόθεν θὰ ἀντλήσῃ ταῦτα; Ποῖον θὰ εἶναι τὸ κέντρον τῆς ἐπιλογῆς τῶν; Βεβαίως τὸ Κατηχητικὸν δὲν εἶναι ἱερατικὴ σχολὴ ἢ ἐκκλησιαστικὸν φροντιστήριον. Παρητηρήθη, ὅμως, ὅτι οἱ Κληρικοὶ θεολόγοι τῆς συγχρόνου γενεᾶς κατὰ τὸ πλεῖστον προῆλθον ἐκ τῶν Κατηχ. Σχολείων. Εἰς ταῦτα ὑπὸ τὴν πνοὴν καὶ τὴν σκέπην τῆς Ἐκκλησίας ἠσθάνθησαν τὴν πρώτην κλίσιν καὶ τὰ πρῶτα ἱερά σκιρτήματα διὰ τὴν ἱεράν ἐπιστήμην καὶ τὸ θυσιαστήριον οἱ πλεῖστοι τῶν ἐργατῶν τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν.

Τοιαύτη λοιπὸν καὶ τοσαύτη ἐν γενικαῖς γραμμαῖς ἢ ἀξία τοῦ Κατηχ. Σχολείου. Καὶ εὐλόγως καὶ φυσικῶς γεννᾶται ἡ ἀπορία καὶ διατυποῦται τὸ ἐρώτημα: Πῶς εἶναι δυνατόν ἡμεῖς, ὡς Ἐκκλησία καὶ ὡς χριστιανοί, νὰ ἀγνοοῦμεν ἢ νὰ ὑποτιμῶμεν τὴν τεραστίαν αὐτὴν σημασίαν τοῦ Κατηχ. Σχολείου; Πῶς δυνάμεθα νὰ μένωμεν ἀπαθεῖς πρὸ τῆς ὀσμῆς αὐξανομένης φθορᾶς ἐνὸς ὠραιότατου θεσμοῦ, δυναμένου τόσα καλά νὰ προσφέρῃ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, εἰς τὴν κοινωνίαν καὶ εἰς τὸ ἄτομον;

Τὸ Κατηχητικὸν σήμερον ἐμφανίζεται ὡς «μέγας ἀσθενής». Μία μεγάλη ἀξία ποδοπατεῖται, καὶ συνεχῶς πίπτει. Καὶ καλούμεθα αὐτὴν τὴν πτώσιν νὰ ἀντιμετωπίσωμεν μὲ εἰλικρίνειαν καὶ κατανόησιν χριστιανικὴν. Πρὸ παντὸς μὲ γενναιότητα καὶ ἀποφασιστικότητα. Καὶ ἡ κρίσις ἀσφαλῶς θὰ παρέλθῃ. Καὶ ἡ ἀνθησις τοῦ Κατηχ. Σχολείου θὰ εἶναι εὐλογητὴ πραγματικότης, ἡ ὁποία θὰ προσφέρῃ ὄχι μόνον τὸ εὐῶδες ἄρωμα, ἀλλὰ καὶ τοὺς εὐχύμους πνευματικούς καρποὺς εἰς τὴν κοινωνίαν καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Θὰ εἶναι τότε ἡ ὠραία ἐποχὴ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, διὰ τὴν ταχυτέραν ἔλευσιν τῆς ὁποίας τὸ Κατηχ. Σχολεῖον θὰ ἔχη διαδραματίσει σημαντικόν, πράγματι, ρόλον.

Ἄρχιμ. ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ ΜΠΑΡΔΑΚΟΣ
Γενικὸς Διευθυντῆς Ἀποστ. Διακονίας

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Ἡ βάπτισις τῆς Διαδόχου.

Ἡ βάπτισις τῆς Διαδόχου Ἀλεξίας, ἡ ἐν ἀπλῇ καὶ κατανοητικῇ ἀτμοσφαίρᾳ γενομένη εἰς τὰ Ἀνάκτορα τῶν Ἀθηνῶν ὑπὸ τοῦ Μακαριωτάτου Προκαθημένου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὑπήρξεν ἐν γεγονόσι χαρᾶς διὰ τὸν εὐσεβῆ ἑλληνικὸν λαόν. Μὲ τὸ βυζαντινὸν ὄνομα Ἀλεξία, τὸ ὁποῖον εἶχε ἐκλέξει ὁ αὐόιδιμος Βασιλεὺς Παῦλος ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν, ἐπιθυμῶν νὰ στολισθῆ καὶ διὰ τούτου τὸ οἰκογενειακὸν μητρώον τῆς Δυναστείας, εἰσῆλθεν ἡ Διάδοχος τοῦ Ἑλληνικοῦ Θρόνου εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν καὶ ἔγινε μέλος αὐτῆς, ἀνήκουσα οὕτω πλήρως ἀπὸ τοῦδε εἰς τὸ εὐλογημένον ὀρθόδοξον Ἑλληνικὸν Ἔθνος. Αἱ στῆλαι αὐτῆς ἐνώνον τὰς εὐχὰς τῶν μετέπειτα δλων τῶν Ἑλλήνων, ὅπως ἡ Παγκύπρισα Ἀλεξία, μετὰ τὴν χάριν τοῦ Κυρίου, ἀναδειχθῆ ἄξιον τέκνον τῆς ἀληθινῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, ἐπ' ἀγαθῶ τοῦ εὐσεβοῦς ἡμῶν Ἔθνους.

Αὐθόρμητος καὶ δικαία διαμαρτυρία.

Ἡ ἐξαπόλυσις νέου διωγμοῦ κατὰ τοῦ σεπτοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ὑπὸ τῆς τουρκικῆς κυβερνήσεως διὰ τῆς ἀπροκαλύπτου ὑποστηρίξεως τῶν ἐνεργειῶν τοῦ υἱοῦ τοῦ ψευδοκλημικοῦ Πάπα—Ἐδθῆμ πρὸς κατάληψιν τῶν ἐν Γαλατῶ ἱερῶν ναῶν τοῦ Ἁγίου Νικολάου καὶ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τῶν Χίων, οἱ ὁποῖοι ἀνήκουν ἀνέκαθεν εἰς τὸ Πατριαρχεῖον, συνεκλήθησε βαθύτατα τὸν ἑλληνικὸν λαόν.

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσόστομος ὡς Πρόεδρος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, διερμηρέων τὴν πικρίαν καὶ τὴν ἱερὰν ἀγανάκτησιν τοῦ εὐσεβοῦς πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, κατήγγειλε διὰ τηλεγραφήματος πρὸς τὸν Ὄργανισμὸν τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν καὶ τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν τὴν ὅλως ἀπαράδεκτον αὐτῆν ἐνέργειαν τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως, τῆς ὁποίας κίνητρον εἶναι ἡ κατὰ τοῦ σεπτοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἀκοιμητοὺς ἐμπάθειά της.

Ἡ «Ἐκκλησία» ἐλπίζει ὅτι ἡ αὐθόρμητος καὶ δικαία διαμαρτυρία αὐτῆ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου μας θὰ εἶδῃ εὐρείαν ἀπήχησιν καὶ θὰ συμβάλῃ μεγάλως εἰς τὴν κινήσεισιν τῶν εἰρημένων μεγάλων παγκοσμίων ὀργανισμῶν πρὸς ματαίωσιν τοῦ τουρκικοῦ σχεδίου περὶ ἀποστερήσεως τοῦ Πατριαρχείου τῶν ἱερῶν ναῶν καὶ τῆς ἀποφιλώσεώς του ἀπὸ κάθε εἴδους διοικητικῆν ἐξουσίαν.

«Οὐ γὰρ οἶδασι τί ποιοῦσιν».

Συνεπληρώθησαν ἐφέτος 550 ἔτη ἀπὸ τοῦ μαρτυρικοῦ θανάτου τοῦ μεγάλου μεταρρυθμιστοῦ Ἰωάννου Χοῦς, ὁ ὁποῖος ἐκάη ζῶν ἐπὶ τῆς πυρᾶς τὴν 6 Ἰουλίου 1415 κατόπιν τῆς καταδίκης του εἰς τὴν σκληρὰν αὐτὴν ποινὴν ὑπὸ τῆς ἐν Κωνσταντία συνεληθούσης Συνόδου τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας.

Ὁ Ἰωάννης Χοῦς, ὅστις διετέλεσε καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Πράγας, ἱεροδὸς καὶ φλογερὸς ἱεροκήρυξ, ἔσεισεν ἐκ θεμελίων διὰ τῆς διδασκαλίας καὶ τῶν κηρυγμάτων του τὴν παπικὴν Ἐκκλησίαν, καταπολεμήσας σφοδρῶς τὴν διαφθορὰν τοῦ ρωμαιοκαθολικοῦ κλήρου. Ἐνῶ ὁ πρόδρομὸς του Ἰωάννης Βίκλιφ ἀπέροριπτεν ὅτι δὲν ἀνεφέρετο ρητῶς εἰς τὴν Ἁγίαν Γραφήν, ὁ Χοῦς ἀπέροριπτε μόνον ὅτι ρητῶς ἀντέβανεν εἰς τὴν Ἁγίαν Γραφήν. Αἱ κυριώτεροι μεταρρυθμιστικαὶ ἰδέαι τοῦ Ἰωάννου Χοῦς εἶναι σύμφωνοι πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ Ἐδαγγελίου καὶ τὴν ἀρχαίαν παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας. Οὗτος ἀπέροριπτε τὸ πρωτεῖον τοῦ Πάπα, ἐδέχετο τὴν Ἐκκλησίαν ὡς μυστικὸν σῶμα τοῦ Κυρίου, τοῦ ὁποῖου σώματος κεφαλὴ εἶναι ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός. Ἐδίδασκεν ὅτι ἡ θεία λατρεία πρέπει νὰ τελῆται εἰς τὴν ἐθνικὴν γλῶσσαν καὶ οἱ λαῖκοι νὰ κοινωνοῦν ἄρτου καὶ οἴνου, κατεδίκαζε τὸ ἐμπόριον τῶν συγχωροχαρτίων.

Ἡ διδασκαλία ὅμως αὐτῆ ἐκρίθη αἰρετικὴ καὶ ὁ Ἰωάννης Χοῦς ἀφορίσθη, ἀνεθεματίσθη καὶ κατεδικάσθη εἰς θάνατον ὑπὸ τῆς Παπικῆς Ἐκκλησίας. Κατὰ δὲ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς θανατικῆς ποινῆς οὗτος ἔφαλλεν ὕμνος καὶ παρεκάλει τὸν Θεὸν νὰ συγχωρήσῃ τὰς ἁμαρτίας τῶν ἐχθρῶν του, διότι «οὐ γὰρ οἶδασι τί ποιοῦσιν».

Ὁ Ἰωάννης Χοῦς δὲν συνεμερίζετο τὰς πλάνας καὶ τὰς ὑπερβολὰς τοῦ Βίκλιφ, ἀγωνιζόμενος μόνον διὰ τὴν μεταρρύθμισιν τοῦ Καθολικισμοῦ ἐπὶ τῆ βάσει τῶν ὑγιῶν ἀρχῶν τοῦ Ἐδαγγελίου, τῶν ἱερῶν Κανόνων καὶ τῆς παραδόσεως τῆς ἀρχαίας ἡνωμένης Ἐκκλησίας, τὴν ὁποίαν μετεφύτευσαν εἰς τὴν Βοημίαν ἐπὶ τῆς πατριαρχίας τοῦ Μεγάλου Φωτίου οἱ Ἕλληνες Θεσσαλονικεῖς ἀδελφοὶ ἅγιοι Κύριλλος καὶ Μεθόδιος.

Δικαία ἀπαίτησις.

Ἡ Πανηπειρωτικὴ Συνομοσπονδία Ἀθηνῶν, ἐκπροσωποῦσα 100.000 ἀποδήμους Ἠπειρώτας, δι' ἀνακωνώσεώς της διερμηρέει τὴν ζωερὰν ἀνησυχίαν τούτων διὰ τὴν μελετωμένην ματαίωσιν τῆς ἰδρύσεως τῆς Μαθηματικῆς Σχολῆς εἰς τὸ ἀριστάτατον Πανεπιστήμιον τῶν Ἰωαννίνων, ὡς καὶ τὴν κατάργησιν

της λειτουργούσης Φιλοσοφικής τριτοβάθμιας. Ἡ Συνομοσπονδία διαμαρτύρεται ἐντόνως καὶ ἀξιοῖ, ὅπως, ἐκτιμωμένων δεόντως τῶν ἰδιαζόντων ἐθνικῶν, ἱστορικῶν, ἐκπαιδευτικῶν, οικονομικῶν καὶ γεωγραφικῶν λόγων, οἵτινες ἐπέβαλον τὴν ἴδρυσιν τῶν ἀνωτέρων Σχολῶν ἐν Ἡπειρῷ, διατηρηθῶν αὐταί, προστιθεμένων ἐν καιρῷ καὶ νέων τοιούτων πρὸς ὀλοκλήρωσιν τοῦ Πανεπιστημίου Ἰωαννίνων.

Ἡ ἀπαίτησις εἶναι δικαία καὶ πρέπει νὰ ἰκανοποιηθῇ. Ἡ Ἡπειρος ἔχει δώσει πολλὰ εἰς τὸ ἔθνος καί, συνήθως, κατὰ τὸ παρελθόν, αἱ ἀνάγκαι τῆς δὲν ἐτύγχανον τῆς δεούσης προσοχῆς. Εἶναι καιρὸς νὰ παύσῃ ἐπιβεβαιωμένη ἡ ἀδιαφορία αὕτη καὶ μία καλὴ περίπτωσις ἀποδείξῃς τοῦτου ἐκ μέρους τῆς Πολιτείας εἶναι τὸ θέμα τοῦ Πανεπιστημίου Ἰωαννίνων.

Τὰ νοθευμένα φάρμακα.

Ἐνῶ συνεχίζονται αἱ ἀνακρίσεις διὰ τὴν ἀνακάλυψιν τῶν ὑπερθύνων, ὡς καὶ τοῦ ἐργαστηρίου, τὸ ὁποῖον παρεσκεύαζε τὰς τεθείσας εἰς κυκλοφορίαν νοθευμένας ἐνέσεις «Προλουτόν Ντεπό» καὶ «Προζινό», συνέχεται τὴν 10ην τοῦ μηνὸς εἰς τὰ γραφεῖα τοῦ Πανελληνίου Φαρμακευτικοῦ Συλλόγου ἡ τακτικὴ γενικὴ συνέλευσις τοῦ κλάδου, κατὰ τὴν ὁποίαν, μεταξὺ ἄλλων, θὰ ἐξετασθῇ καὶ τὸ προκαλέσαν δικαίαν ἀγανάκτησιν εἰς τὴν ἑλληνικὴν κοινωνίαν σκάνδαλον τῆς ἐν λόγῳ ἀσυνειδήτου καὶ ἐγκληματικῆς κατηλείας. Ὁρθῶς δὲ ἡ γενικὴ συνέλευσις θὰ ἐπιμελήσῃ, ὡς ἤδη ἀνεγράφη εἰς τὸν Τύπον, εἰς τὴν ὀριστικὴν ἴδρυσιν ἐλέγχου φαρμάκων ὑπὸ τοῦ Πανελληνίου Φαρμακευτικοῦ Συλλόγου πρὸς ἀσκήσιν προληπτικοῦ ἐλέγχου τῶν πάσης φύσεως διατιθεμένων εἰς τὸ Κοινὸν φαρμάκων. Πρέπει, πράγματι, νὰ ληφθῶν πλέον ὅλα τὰ ἀρμόζοντα εἰς πολιτισμένην χώραν μέτρα, τὰ ὁποῖα θὰ καθιστοῦν ἀδύνατον τὴν ἐπανάληψιν τοιούτων ἐφιαλτικῶν κρούσμάτων.

Τὰ ἐργοστάσια καὶ ὁ ἀστικός χώρος.

Ἡ προσπάθεια, τὴν ὁποίαν καταβάλλον ἀπὸ τινος ὁ Δήμαρχος Ἀθηναίων καὶ τὸ Δημοτικὸν Συμβούλιον ὅπως καταστήσῃ συνειδητὴν τὴν ἀνάγκην ἀπομακρύνσεως τῶν ἐργοστασίων ἀπὸ τὴν περιοχὴν τῆς πόλεως, εἶναι καθ' ὅλα ἀξιόπαινος καὶ δὲν ἐμφιβάλλομεν ὅτι δὲν θὰ ἀποβῇ ἐπὶ ματαίῳ, ἀρκεῖ νὰ μὴ ἐγκαταλειφθῇ εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς καί, πρακτικῶς, νὰ μὴ περιορισθῇ εἰς τὴν ἐπιτυχίαν μεταιώσεως τῆς ἀνεγέρσεως νέων βιομηχανικῶν ἐστῶν (ὡς τῆς ἐν ὄψει εἰς τὴν περιοχὴν Κάτω Πατησίων) εἰς τὸν χρόνον αὐτόν.

Τὰ ἐργοστάσια δὲν ἔχουν θέσιν εἰς τὸν ἀστικὸν χώρον τῶν πόλεων διὰ πολλοὺς λόγους, τοὺς ὁποίους περιττεύει νὰ ἀναφέρῃ κανεὶς. Εἰς τὰς εὐρωπαϊκὰς καὶ τὰς ἀμερικανικὰς μεγαλοπόλεις καὶ μικρότερα ἀστικά κέντρα εἶναι ἀδιανόητος ἡ ἐγκατάστασις ἐργοστασίων, τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν, ὡς π.χ. ἡ Ρώμη, ἀνέκαθεν δὲν ἔχουν οὔτε δεῖγμα τοιούτου «ἐλλογῆς». Ἡμεῖς οἱ

Ἕλληνες εἰς πολλὰ ζητήματα δὲν συγκινούμεθα ἀπὸ τὰ καλὰ παραδείγματα τῶν πολιτισμένων λαῶν. Ἐν ἀπὸ αὐτὰ εἶναι καὶ τὸ ἐν λόγῳ ζήτημα, διὰ τὸ ὁποῖον πρῶτην φορὰν γίνεται σοβαρὸς λόγος χάρις εἰς τοὺς δημοτικούς ἀρχοντας τῆς πρωτευούσης.

Ἀνάγκη καλύτερας μελέτης.

Κατὰ τὰ ἀνακοινωθέντα παρὰ τοῦ ΕΟΤ στοιχεῖα, ἡ τουριστικὴ κίνησις εἰς τὴν χώραν μας ἐσημείωσεν ἐντὸς τοῦ ὀκταμήνου ἀπὸ Ἰανουαρίου ἕως Αὐγούστου 1965 ἄνοδον κατὰ 30ο/ο ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ ἀντίστοιχον χρονικὸν διάστημα τοῦ παρελθόντος ἔτους. Τὸ γεγονός τοῦτο εἶναι λίαν εὐχάριστον αὐτὸ καθ' αὐτὸ διὰ τὸ παρόν, ἀλλὰ καὶ λίαν εὐδαίμων διὰ τὸ ἄμεσον μέλλον. Ἐν λάβῃ, μάλιστα, κανεὶς ὑπ' ὄψιν ὅτι ἡ παραταθείσα ἐπὶ δέμηνον καὶ πλέον ὀξεῖα πολιτικὴ κρίσις, μετ' τὴν ταραχώδη ἀτμόσφαιράν τῆς, θὰ ἀνεκοψεν ὁποσδήποτε ἕνα ἐπὶ πλέον ἀριθμὸν περιηγητῶν, προτιθεμένων νὰ ἐπισκεφθῶν τὴν Ἑλλάδα, ὁ ρυθμὸς τῆς τουριστικῆς κινήσεως πρέπει νὰ ὑπολογισθῇ ὡς ἔτι σημαντικώτερος. Ἄλλ' ἢ ἄνοδος αὕτη τοῦ δείκτου τῆς τουριστικῆς κινήσεως ὑπαγορεύει εἰς τὴν πολιτείαν καὶ τὰ συλλογικὰ ἀρμόδια ὄργανά τῆς καλύτεραν μελέτην τῶν δυνατοτήτων ἀνταποκρίσεως εἰς τὰς ἀνάγκαις τοῦ ἐν Ἑλλάδι τουρισμοῦ. Ἡ μελέτη αὕτη πρέπει νὰ γίνῃ κατὰ τὴν χειμερινὴν περιόδον καὶ νὰ ἔχῃ δώσει τοὺς καρπούς τῆς ἐγκαίρου εἰς τὰ πρόθυρα τῆς νέας τουριστικῆς περιόδου, κατὰ τὸ ἐπόμενον ἔτος.

Τὸ ὕλιστικὸν φρόνημα.

Κατὰ τὰς τελευταίας στατιστικὰς, εἰς τὴν Δυτικὴν Γερμανίαν, κάθε ἐξήντα ὥρας ληστεύεται μία Τράπεζα, ἕκαστον ἔτος ἄνω τῶν χιλίων παιδιῶν πλῆττον θύματα σεξουαλικῶς ἀνωμάλων, τὸ ποσοστὸν φόνων ὑπὸ ἀνηλικῶν ἀνέρχεται μετ' αἰσθητὸν ρυθμὸν, ἄνω τῶν ἑκατῶν χιλιάδων νεαρὰ ἄτομα καταζητοῦνται ἐτησίως ὑπὸ τῆς ἀστυνομίας, ἡ ὁποία δὲν κατορθώνει πάντοτε νὰ συλλαμβάνῃ τοὺς ἐνόχους. Ὁ καθηγητὴς τῆς Ἑγκληματολογίας Μὰξ Μικρόρεϋ, σχολιάζων τὰς στατιστικὰς αὐτάς, μίαν μόνην πτυχὴν τῶν ὁποίων παρεθέσαμεν ἀνωτέρω, γράφει: «Ἡ παλαιὰ εἰκὼν τῆς οἰκογενείας ἔχει καταλυθῇ. Ἡ νεολαία δὲν πιστεύει πλέον εἰς ἀνωτέρας ἠθικὰς ἀξίας. Τὸ ὕλιστικὸν φρόνημα, ἀπότοκον τοῦ τεχνικοῦ πολιτισμοῦ, ὁ ὁποῖος κυριαρχεῖ κατὰ τὴν ἐποχὴν μας εἰς τὰς προηγμένας χώρας, εἶναι ἡ πανταχοῦ παρούσα κυρία αἰτία εἰς ὅλας τὰς περιπτώσεις τῆς τραγικῆς αὐτῆς ἀνόδου τῆς ἐγκληματικότητος ἰδίως μεταξὺ τῶν νέων».

Ἡ εἰκὼν, πράγματι, δὲν εἶναι ἀποκλειστικὴ διὰ τὴν μνημονευθεῖσαν χώραν. Τὸ φαινόμενον, μετ' ἀφύρτου παραλλαγῆς, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ εἰς τὴν βάσιν του, εἶναι γενικὸν μέσα εἰς τὰς συγχρόνους πολιτισμένας κοινωνίας. Καὶ ἡ διαπίστωσις τοῦ Γερμανοῦ καθηγητοῦ, περὶ τῆς κυρίας αἰτίας τοῦ φαινομένου τούτου, ἰσχύει δι' ὅλας αὐτάς τὰς κοινωνίας.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἱερά Σύνοδος

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσόστομος ἀπέστειλεν ἐξ ὀνόματος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὰ Ἠνωμένα Ἔθνη καὶ τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν τὴν ἐξῆς διααρτυρίαν:

«Ἐκκλησία Ἑλλάδος καταγγέλλει νέαν τουρκικὴν ἐνέργειαν ἐναντίον Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Φορὰν ταύτην ἐπιλεγὲν ὑπὸ Τουρκικῆς Κυβερνήσεως ὄργανον εἶναι ὁ περιβόητος ψευδο-ἱερεὺς Παπα-Εὐθύμῃ καὶ υἱοὶ του. Ὑπὸ τὸ κάλυμμα μιᾶς νομικῆς ἀμφισβητήσεως, διὰ τὴν κατοχὴν δύο ἱστορικῶν Ὀρθοδόξων Ναῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἀφαιρεμένων ἀπὸ αἰῶνων εἰς τὴν λατρείαν τοῦ Θεοῦ καὶ ἀνηκόντων ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως καὶ καθαιρέσεως αὐτῶν εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ὁ ρηθεὶς ψευδο-ἱερεὺς ἐπέτυχεν ἐκ μέρους τῶν τουρκικῶν ἀρχῶν τὸ κλείσιμον τῶν ἀνωτέρω Ναῶν φέρων οὕτω εἰς ἀπόγνωσιν τοὺς ἐν Τουρκίᾳ Ὀρθοδόξους.

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, ἐν πληρῇ ἀλληλεγγύῃ πρὸς τοὺς ἐν Τουρκίᾳ ἀδελφούς ὀρθοδόξους, ἀπευθύνεται πρὸς τὸ ὑψηλὸν βῆμα τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν διὰ τὴν προάσπισιν τῶν δικαιωμάτων τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς θέσεως τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἀπειλούμενου καὶ πάλιν εἰς τὴν ἱερωτάτην καὶ ἱστορικὴν ἀποστολήν του.

ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, Πρόεδρος».

ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ

Ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐξ ἀφορμῆς δημοσιευθεισῶν ἐν τῷ τύπῳ δηλώσεων τοῦ Πρωθυπουργοῦ τῆς Τουρκίας, ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, τῇ ἐντολῇ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, διεμαρτυρήθη διὰ τὰς ὑπὸ τοῦ ψευδοκληρικῶν Εὐθύμῃ παρανόμους καὶ ἀντικανονικὰ καταλήψεις Ἱερῶν Ναῶν ἀνηκόντων εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον καὶ τὴν Ἑλληνικὴν Κοινότητα Κωνσταντινουπόλεως, χάριν τῆς ἀληθείας καὶ τοῦ δικαίου, ἀνακοινῶσιν ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, αὐτοκέφαλος καὶ ἀνεξάρτητος ἀπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, οἰκοθεν διεμαρτυρήθη διὰ τὰς ἀνωτέρω παρανόμους πράξεις τοῦ «Εὐθύμῃ», ἐκπληρώσασα καθήκον ἐπιβαλλόμενον αὐτῇ ἐκ καθαρῶς πνευματικῶν θρησκευτικῶν λόγων καὶ διαμαρτύρεται διὰ τὰ ἄδικα σχόλια τοῦ Τούρκου Πρωθυπουργοῦ.

Ἐπιλαμβάνεται δὲ τῆς εὐκαιρίας, υἱοθετοῦσα ἀπολύτως τὴν ἐνέργειαν τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου, νὰ προκαλέσῃ τὸ σύντονον ἐνδιαφέρον τῆς ἀπανταχοῦ γῆς Χριστιανωσύνης πρὸς κατάπαυσιν τοῦ ἀνοικτίρμονος πολέμου κατὰ τοῦ Πανσέπτου Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Ἀθήνησι τῇ 28ῃ Σεπτεμβρίου 1965

Ἐκ τοῦ Συνοδικοῦ Γραφείου

Ἱερά Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσόστομος κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα ἀπὸ τῆς 10ῆς μέχρι τῆς 25ῆς Σεπτεμβρίου ἐ.ξ. ἐχοροστάτησεν εἰς διαφόρους ἱεροὺς ναοὺς Ἀθηνῶν, συνειργάσθη μετὰ Σεβασμιωτάτων Ἀρχιερέων καὶ τῶν παρ' Αὐτῷ Θεοφιλεστάτων Βοηθῶν Ἐπισκόπων, προήδρευσε τῶν συνεδριῶν τῶν Διοικητικῶν Συμβουλίων διαφόρων Ἐκκλησιαστικῶν Ὄργανισμῶν, ἐδέχθη εἰς ἀκρόασιν διαφόρους ἐπιτροπὰς καὶ ἄτομα κ.τ.λ. Οὕτω:

Ἐχοροστάτησε: Τῇ 12ῃ Σεπτεμβρίου εἰς τὴν ἐν

τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ Ἀθηνῶν τελεσθεῖσαν θείαν Λειτουργίαν.

—Τῇ 13ῃ Σεπτεμβρίου εἰς τὸν Ἑσπερινὸν τοῦ ἱεροῦ ναοῦ «Υψωσις τοῦ Τιμίου Σταυροῦ» Αἰγάλεω.

—Τῇ 16ῃ Σεπτεμβρίου εἰς τὸν Ἑσπερινὸν τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τῆς Ἁγίας Σοφίας Ψυχικοῦ.

—Τῇ 19ῃ Σεπτεμβρίου εἰς τὴν ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ Ἀθηνῶν τελεσθεῖσαν θείαν Λειτουργίαν.

Ἐτέλεσε: Τῇ 20ῃ Σεπτεμβρίου εἰς τὸ παρεκκλήσιον τῶν Ἀνακτόρων Ἀθηνῶν τὸ ἱερὸν μυστήριον τῆς βαπτίσεως τῆς Α.Β.Υ. τῆς Διαδόχου Ἀλεξίας, ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν Α.Α. Μ.Μ. τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου καὶ τῆς Βασιλίσσης Ἄννης-Μαρίας, τῆς Α.Μ. τῆς Βασιλίσσης Μητρός Φρειδερίκης ἣτις παρέστη ὡς ἀνάδοχος, τῶν Α.Α. Μ.Μ. τῶν Βασιλέων τῆς Δανίας, τῶν Πριγκηπισσῶν Σοφίας καὶ Εἰρήνης, τοῦ προέδρου καὶ τῶν ἀντιπροέδρων τῆς Κυβερνήσεως καὶ τῶν Ἀρχηγῶν τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων καὶ τῶν Σωμάτων Ἀσφαλείας.

Πρόεστη: Τῇ 10ῃ Σεπτεμβρίου ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ τῆς Νεκρωσίμου Ἀκολουθίας εἰς τὴν κηδεῖαν τῆς Ἀθηνᾶς Μεσολωρᾶ, προϊσταμένης ἀδελφῆς τοῦ Νοσοκομείου τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ.

Ἦρκισε: Τῇ 17ῃ Σεπτεμβρίου εἰς τὰ Ἀνάκτορα Ἀθηνῶν ἐνώπιον τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου τὴν ὑπὸ τὸν κ. Στέφανον Στεφανόπουλον νέαν Κυβέρνησιν.

Προήδρευσε: Τῇ 15ῃ Σεπτεμβρίου τῆς συνεδρίας τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τοῦ ΟΔΕΠ.

—Τῇ 17ῃ Σεπτεμβρίου τῆς συνεδρίας τοῦ Πρωτοβαθμίου Συνοδικοῦ Δικαστηρίου, τὸ δὲ ἀπόγευμα τῆς ἰδίας ἡμέρας τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ TAKE.

—Τῇ 21ῃ Σεπτεμβρίου τῆς συνεδρίας τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας.

—Τῇ 24ῃ Σεπτεμβρίου τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Κασιματείου Κληροδοτήματος, τὸ δὲ ἀπόγευμα τῆς αὐτῆς ἡμέρας τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τοῦ ΟΔΕΠ.

Παρέστη: Τῇ 13ῃ Σεπτεμβρίου εἰς τὴν ἐν Ἀθήναις Πρεσβείαν τοῦ Λιβάνου γενομένην ἐπίδοσιν τῶν παρασῆμων εἰς τὸν Μέγαν Πρωτοσύγκελλον παν. ἀρχ. Θεόκλητον Ἀβραντινῆν, τὸν παν. ἀρχ. Χρυσόστομον Λάalon καὶ τὸν ἰδιαιτερον τοῦ Μακαριωτάτου κ. Νικ. Γεωργαντίδην, τὰ ὅποια ἀπένευμεν εἰς αὐτοὺς ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Ἀντιοχείας κ. Θεοδοσίος, ἐπέδωκε δὲ τῇ παρακλήσει αὐτοῦ ὁ Ἐξοχώτατος πρεσβευτὴς τοῦ Λιβάνου.

Ἐδέχθη: Τῇ 10ῃ Σεπτεμβρίου τὸν Διευθυντὴν τῆς ἐν ΗΠΑ ὑπηρεσίας τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν διὰ τὴν Μέσσην Ἀνατολήν κ. Σαμουήλ Ντόντσον καὶ τὸν Διευθυντὴν τοῦ ἐν Ἀθήναις Γραφείου τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν κ. Οὐίλιαμ Σέν.

—Τῇ 11ῃ Σεπτεμβρίου τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας Κερκύρας καὶ Παξῶν κ. Μεθόδιον καὶ Φθιώτιδος κ. Δαμασκηνῶν, τὸν τέως ὑπουργὸν κ. Μάρτην καὶ τὸν συνταξιοῦχον τραπέζιτικὸν κ. Βολιάδην.

—Τῇ 13ῃ Σεπτεμβρίου τὸν στρατηγὸν ἐ.ἀ. Σπαῖν καὶ τὸν καθηγητὴν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Βελιγραδίου κ. Στ. Γκόσεβιτς.

—Τῇ 15ῃ Σεπτεμβρίου τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας Ἰωαννίνων κ. Σεραφεῖμ, Φθιώτιδος κ. Δαμασκηνῶν καὶ Παρονασίας κ. Ἐπιφάνιον.

—Τῇ 16ῃ Σεπτεμβρίου τὸν Προϊστάμενον τῆς Διευθύνσεως Ἐκκλησιῶν τοῦ Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν κ. Καμπιώτην καὶ τὸν Διευθυντὴν τοῦ Κέντρου Πληροφοριῶν τῶν Ἠνωμένων

Ἐθνῶν διὰ τὴν Ἑλλάδα, Ἰσραήλ, Τουρκίαν καὶ Κύπρον κ. Ζὰν Οὐγκος Μπάκ.

—Τῆ 18ῃ Σεπτεμβρίου τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας Θεσσαλονίκης κ. Παντελεήμονα, Ἐδέσσης καὶ Πέλλης κ. Διονύσιον, Πατρῶν κ. Κωνσταντίνον καὶ Ἱερισσοῦ καὶ Ἁγίου Ὄρους κ. Παῦλον, ἐπιτροπὴν τοῦ ἱεροῦ ναοῦ Κοιμήσεως Θεοτόκου ΕΔΕΜ, τὸν ἐκ Λιβάνου πανοσ. ἀρχιμ. Νάσρ καὶ τὸν πρωτοψάλτην τοῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ Ἀθηνῶν κ. Περιστερῆν.

—Τῆ 21ῃ Σεπτεμβρίου τοὺς καθηγητὰς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Σιώτην καὶ κ. Βουρβέρην.

—Τῆ 22ῃ Σεπτεμβρίου τὸν Σεβασμιωτάτον Μητροπολίτην Ζακύνθου κ. Ἀλέξιον, τὸν καθηγητὴν τῆς Ἀνωτάτης Σχολῆς Οἰκονομικῶν καὶ Ἐμπορικῶν Ἐπιστημῶν κ. Στεργιῶτην, τὸν Ὑποδιοικητὴν τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς κ. Παρασκευόπουλον καὶ τὸν Διευθύνοντα Σύμβουλον τοῦ ΤΑΚΕ κ. Κέπετζην.

—Τῆ 23ῃ Σεπτεμβρίου τὸν Ὑπουργὸν Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Ὀρθοσκευμάτων κ. Ἀλλαμανῆν, συνοδευόμενον ὑπὸ τοῦ γενικοῦ γραμματέως κ. Παπακωνσταντίνου καὶ τοῦ γενικοῦ διευθυντοῦ Ὀρθοσκευμάτων καθηγητοῦ κ. Σιώτη.

—Τῆ 24ῃ Σεπτεμβρίου τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας Κίτρους κ. Βαρνάβαν καὶ Ρόδου κ. Σπυρίδωνα, τὸν αἰδεσ. Παῦλον Βεργέζε τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Μαλαμπάρ καὶ τὸν γεν. γραμματέα τοῦ Ἐθνικοῦ Θεάτρου κ. Ἀθανασιάδην.

—Τῆ 25ῃ Σεπτεμβρίου τὸν Σεβασμιωτάτον Μητροπολίτην Ἐλασσώνος κ. Ἰάκωβον καὶ τὸν ἐξοχώτατον πρεσβευτὴν τοῦ Βελγίου.

Ἀ ν τ ε π ε σ κ έ φ η : Τῆ 25ῃ Σεπτεμβρίου τὸν Ὑπουργὸν Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Ὀρθοσκευμάτων κ. Ἀλλαμανῆν.

Διεθνές Συνέδριον Παλαιοδιαθηκολόγων ἐν Γενεύῃ

Ἀπὸ 22-28/8/1965 συνήλθεν ἐν Γενεύῃ τὸ Ἐ' Διεθνές Συνέδριον «Σπουδῶν τῆς Παλ. Διαθήκης» ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Βέρνης κ. J.J. Stamm. Αἱ συνεδρία ἐγένοντο ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τῆς Γενεύης, συμμετέσχον δὲ αὐτοῦ περὶ τοὺς 300 παλαιοδιαθηκολόγους ἐκ πλείστον χωρῶν, ἐν οἷς καὶ Ἰσραηλίται. Ἐγένοντο πολλὰ ἐιδικὰ ὀμιλῆματα καὶ ἀνακοινώσεις. Τὴν ὀρθόδοξον θεολογίαν ἐξεπροσώπησεν ὁ ὑφηγητὴς τῆς Βιβλικῆς Θεολογίας τοῦ Πανεπιστημίου τῶν Ἀθηνῶν κ. Νικ. Μπρατσιώτης προσκληθεὶς ἀτομικῶς πρὸ δύο ἐτῶν ὑπὸ τοῦ προέδρου τῆς διοργανωτικῆς ἐπιτροπῆς καθηγητοῦ κ. Stamm ἐπὶ τῷ σκοπῷ νὰ ὀμιλήσῃ ἐπὶ θεμάτων τῆς ἐκλογῆς του. Ὁ κ. Ν. Μπρατσιώτης ἐν διεξοδικῇ ἀνακοινώσει, γενομένῃ ἐν τῇ 24 Αὐγούστου ἐν τῇ μεγάλῃ αἴθουσῃ τῶν τελετῶν τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Γενεύης, ἀπέδειξεν ἐπὶ τῇ βᾶσει τῶν γλωσσικῶν δεδομένων τοῦ Ἑβραϊκοῦ κειμένου τῆς Παλ. Διαθήκης καὶ τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς φιλολογίας ἀπὸ τοῦ Ὀμήρου καὶ ἐφεξῆς καὶ διὰ συγκριτικῆς ἐξετάσεως τοῦ σημασιολογικοῦ περιεχομένου τοῦ Ἑβραϊκοῦ «Νέφες» καὶ τοῦ ἑλληνικοῦ «φυχή», ὡς ἀποδίδεται ὑπὸ τῶν Ἑβδωμήκοντα ἢ ἀντίστοιχος ἐκείνῃ Ἑβραϊκῇ λέξει, ὅτι ὑπάρχει πλήρης ἀντιστοιχία μεταξύ τῶν δύο λέξεων καὶ ἐπομένως ἀδικοῦνται οἱ Ἑβδωμήκοντα ὑπὸ τῶν σημερινῶν παλαιοδιαθηκολόγων καὶ τῶν ἐκολουθούντων αὐτοῖς καινοδιαθηκολόγων καὶ συστηματικῶν ἀκόμη θεολόγων, ὅτι δῆθεν εἰσήγαγον εἰς τὴν Ἁγίαν Γραφήν ὅρον τῆς πλατωνικῆς φιλοσοφίας ἀλλότριον τῆς Ἑβραϊκῆς νοοτροπίας καὶ ἀνθρωπολογίας.

Ἡ ὀμιλία αὕτη θὰ δημοσιευθῇ μετὰ τῶν πρακτικῶν τοῦ συνεδρίου γερμανιστὶ ἐν τῷ ἐιδικῷ Supplementum τοῦ διεθνoῦς περιοδικοῦ τοῦ Leiden (Brill) *Vetus Testamentum*, ἐν καιρῷ δὲ καὶ ἑλληνιστὶ.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

Ἡ Ἑλληνικὴ Κοινότης Ἀλεξανδρείας, κατόπιν τῆς συνημιζομένης διαρροῆς τῶν μελῶν της, ἀπεφάσισεν ὅπως προβῇ εἰς τὴν ἀμεσοῦν ἐκποίησιν τῆς κτηματικῆς της περιουσίας. Τὸ πρῶτον μέρος τῆς ἐκποίησεως θὰ περιλάβῃ οἰκήματα ἀξίας 200 χιλ. λιρῶν. Τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς κτηματικῆς αὐτῆς περιουσίας προέρχεται ἀπὸ δωρεὰς ἐθνικῶν εὐεργετῶν καὶ

ἰδίως τοῦ Γ. Ἀβέρωφ. Ὁ Ἑλληνισμὸς τῆς Ἀλεξανδρείας πρὸ δεκαετίας ἀνήρχετο εἰς 35.000 χιλιάδας καὶ ἀπέμεινε τώρα μία παροικία ἀπὸ 9.000 μόνον. Ἡ ἐκποίησις τῶν κοινοτικῶν κτημάτων ἀπεφάσισθη διὰ τὴν κάλυψιν τοῦ διαρκῶς αὐξανομένου ἐλλείμματος διὰ τὴν συντήρησιν τῶν σχολείων. Τὸ ἔλλειμμα ἀνέρχεται ἤδη ἐτησίως εἰς 30 περίπου χιλιάδας λίρας.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΡΩΣΙΑΣ

Τὸ ἐπίσημον ὄργανον τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας δημοσιεύει εἰς τὸ τεῦχος τοῦ Ἰουλίου ἐ.ἐ. μακρὸν ἀρθρον τοῦ Σεβασμιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Βρυξελλῶν καὶ Βελγίου κ. Βασιλείου περὶ τῆς Γ' Πανορθόδοξου Διασκέψεως τῆς Ρόδου. Οὗτος γράφει μεταξύ ἄλλων τὰ ἑξῆς: «Τὰ ἀποτελέσματα τῆς Διασκέψεως δεικνύουν, ὅτι ἡ θεμελιώδης καὶ ζωσὰ ἐνότης τῆς Ὀρθοδοξίας εἶναι πραγματικὸν γεγονός, ἀσχετῶς τῆς σημαντικῆς διαφορᾶς ἀπόψεων, κατευθύνσεων καὶ θέσεων, ἡ ὁποία ἐξεδηλώθη κατὰ τὴν Διάσκεψιν. Δύναται νὰ προστεθῇ ὅτι τὰς διαφορὰς ταύτας, ἀν καὶ εἶναι σημαντικαί, δυνάμεθα νὰ ὑπερηλώμεν μετὰ τὴν βοήθειαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ὡσαύτως δύναται νὰ λεχθῇ ὅτι αἱ ἀποφάσεις τῆς Γ' Πανορθόδοξου Διασκέψεως τῆς Ρόδου ἀποτελοῦν βῆμα πρὸς τὰ ἐμπρὸς ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν Β' Πανορθόδοξον Διάσκεψιν τῆς Ρόδου. Ὁ διάλογος μετὰ τὴν Ρώμην κατέρχεται ἀπὸ τὴν ἀφηρημένην σφαιρὴν εἰς τὴν περιοχὴν τῆς συγκεκριμένης πραγματικότητος καὶ τῆς ψυχολογικῆς του προετοιμασίας διὰ τῶν ἀμοιβαίας καλῆς θελήσεως συναντήσεων τῆς Ὀρθοδοξίας μετὰ τῆς Ρώμης ἐπὶ ἐπιπέδου τῶν κατὰ τόπους Ἐκκλησιῶν. «Μικρὸν βῆμα» θὰ εἴπουν ὅσοι ἀνέμενον ἀμεσοῦν ἐναρξιν τοῦ διαλόγου. Οἱ τοιοῦτοι ἀπεγοητεύθησαν. «Ἡ ἐνότης τῆς Ὀρθοδοξίας διεσώθη εἰς τὴν Ρόδον χάρις εἰς τὴν χλιαρὰν ἀπόφασιν», ἔγραψεν ἡ Ἑλληνικὴ ἡμερίς «Ἐθνος». Εἰς τὰς ἐπικρίσεις αὐτὰς δύναται κανεὶς νὰ ἀπαντήσῃ ὅτι ἀσφαλῶς θὰ ἦσαν εὐλογοί, ἐὰν ὁ ἀμεσὸς διάλογος μετὰ τῆς Ρώμης ἐπὶ ἐκκλησιαστικῷ καὶ θεολογικῷ ἐπιπέδου θὰ ἦτο πράγματι δυνατὸς καὶ καρποφόρος. Ἄλλ' ἀκριβῶς αὐτὸ καὶ προεκάλεσεν ἀμφιβολίας εἰς τὴν Διάσκεψιν. Διὰ τοῦτο ἡ ἀπόφασίς της νὰ προετοιμασθῇ τὸ ἔδαφος διὰ τὸν διάλογον ὑπῆρξε «σοφὴ καὶ περισκευμένη», ὡς ἐξεφράσθη ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἡμερίδος «Osservatore Romano».

—Τὴν 12ην Ἰουλίου 1965 ἐκοιμήθη ἐν Κυρίῳ ὁ Μητροπολίτης Συμφεροπόλεως καὶ Κριμαίας Γεώργιος, ὅστις ἐκηδεύθη τὴν 15ην τοῦ ἰδίου μηνός.

—Τὴν 15ην Ἰουλίου ἐκοιμήθη ἐν Κυρίῳ κατόπιν μακρᾶς καὶ βαρείας ἀσθενείας ὁ Ἀλέξανδρος Φεντῶροβιτς Σίσκιν, ὑφηγητῆς τῆς Θεολογικῆς Ἀκαδημίας τοῦ Λένινγκραντ καὶ μέλος τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν.

—Ἀπὸ τῆς 15ης μέχρι τῆς 24ης Ἰουλίου ἐ.ἐ. ἐπισκέφθη τὴν Σοβιετικὴν Ἐνωσιν, κατόπιν προσκλήσεως τοῦ Μητροπολίτου Λένινγκραντ καὶ Λαδόγας κ. Νικοδήμου ὁ πρόεδρος τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ κυβερνήτης τῆς Ἀνατολικῆς Νιγηρίας Σὲρ Φράνσις Ἰμπιάμ μετὰ τῆς συζύγου του. Ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Μόσχας καὶ πάσης Ρωσίας κ. Ἀλέξιος ἀπένευεν εἰς τὸν κ. Φράνσις Ἰμπιάμ διὰ τοὺς οἰκουμενικοὺς κόπους του τὸ ἐκκλησιαστικὸν παράσημον τοῦ ἁγίου Ἰσαποστόλου Βλαδิมῆρου α' τάξεως.

—Τὴν 18ην Ἰουλίου ἐ.ἐ. εἰς τὴν ἐν Ζαγκορσκ Ἱερὰν Μονὴν τοῦ ἁγίου Σεργίου ἐωρτάσθη πανηγυρικῶς ἡ μνήμη τῆς ἀνευρέσεως τῶν ἱερῶν λειψάνων τοῦ ὁσίου Σεργίου.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΣΕΡΒΙΑΣ

Τὸ ὄργανον τοῦ Συνδέσμου τῶν ὀρθόδοξων ἱερέων Γιουγκοσλαβίας «Βέσνικ» γράφει εἰς τὸ τελευταῖον φύλλον του, ὅτι ἡ οἰκονομικὴ θέσις τῶν ἐφημερίων θὰ ἐπιδεινωθῇ αἰσθητῶς κατόπιν τῆς νέας οἰκονομικῆς μεταρρυθμίσεως, ἡ ὁποία ἐφηρμόσθη εἰς τὴν χώραν τῶν ἀπὸ τὸ τέλος τοῦ παρελθόντος Ἰουλίου. Ἐν συνεχείᾳ δὲ καλεῖ τὰς ἀρμοδίους ἐκκλησιαστικὰς ἀρχὰς νὰ μελετήσουν αὐτὸ τὸ σοβαρὸν πρόβλημα καὶ νὰ λάβουν τὰ ἐνδεικνυόμενα πρακτικὰ μέτρα.

—Ὁ ἑορτασμὸς τῆς 700ετηρίδος τῆς σερβικῆς ἱστορικῆς μο-

νῆς τοῦ Σοπτόσανι, ὁ ὁποῖος ἤρχισε τὴν 11ην Σεπτεμβρίου ἐ.ε. εἰς τὴν πόλιν Νόβι Πάζαρ, συνεχίσθη τὴν 18ην τοῦ ἰδίου μηνὸς δι' ὀργανώσεως ἐπιστημονικοῦ συμποσίου, τὸ ὁποῖον διήρκεσεν πέντε ἡμέρας. Τοῦ συμποσίου μετέσχον 70 ἐπιστήμονες τῆς Ρουμανίας, τῆς Ἑλλάδος, τῆς Βουλγαρίας, τῆς Γερμανίας, τῆς Ἀγγλίας, τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Γιουγκοσλαβίας. Τὴν 19ην Σεπτεμβρίου ὠμίλησαν ὁ Διευθυντὴς τοῦ Βυζαντινοῦ Μουσείου Ἀθηνῶν κ. Μ. Χατζηδάκης μὲ θέμα: «Αἱ τοιχογραφίαι τοῦ 19' αἰῶνος ἐν Ἑλλάδι» καὶ ὁ καθηγητὴς κ. Ἐυγγούπουλος ἐπὶ τοῦ θέματος «Εἰκόνες τοῦ 19' αἰῶνος ἐν Ἑλλάδι».

— Ἐτέθη ὁ θεμέλιος λίθος τοῦ πρώτου ἐν Ἀγγλίᾳ σερβικοῦ ὀρθοδόξου ναοῦ. Ὁ ναὸς ἀνεγείρεται εἰς τὸ Bourneville πλησίον τοῦ Birmingham. Εἰς τὴν Ἀγγλίαν ὑπάρχουν 15.000 περίπου ὀρθόδοξοι Σέρβοι, πολλοὶ τῶν ὁποίων ἐγκατεστάθησαν ἐκεῖ τὸ 1947 καὶ 1948.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ

Ἡ ρουμανικὴ κυβέρνησις ἀφιέρωσε μίαν ραδιοφωνικὴν ἐκπομπὴν εἰς τὸ νέον σχέδιον Συντάγματος, τὸ ὁποῖον θὰ ἐγγυᾶται «τὴν ἐλευθερίαν συνειδήσεως εἰς ὅλους τοὺς πολίτας, τὸ δικαίωμα νὰ ἀνήκῃ κανεὶς ἢ νὰ μὴν ἀνήκῃ εἰς μίαν θρησκευτικὴν ὁμολογίαν, τὴν ἐλευθερίαν τῆς θρησκείας καὶ τὴν ἐλευθερίαν τῆς λατρείας». Οὐδεμία θρησκευτικὴ ὁμολογία, οὐδεμία ἐνορία ἢ κοινότης θὰ ἔχη τὸ δικαίωμα νὰ διατηρῇ ἐκπαιδευτικὰ ἱδρύματα πλὴν τῶν ἀναγκαίων διὰ τὴν μόρφωσιν τοῦ προσωπικοῦ τῶν.

ΔΙΑΦΟΡΑ

Τριακόσιοι Σκανδιναβοὶ Καθολικοὶ καὶ Διαμαρτυρόμενοι θὰ ἀκολουθήσουν τὴν πορείαν, τὴν ὁποίαν ἐχάραξεν ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ὅταν ἐκήρυττε τὸν λόγον τοῦ Χριστοῦ «πρὸς τὰ ἔθνη» καὶ θὰ καταλήξουν εἰς τοὺς Ἁγίους Τόπους.

Οἱ προσκυνηταὶ θὰ μεταβῶν ἀεροπορικῶς κατὰ πρῶτον εἰς Ἀθήνας καὶ ἀκολουθῶς θὰ ἐπιβιβασθοῦν σκάφος διὰ νὰ περιδεύσουν τὴν Μεσόγειον, τὴν Συρίαν, τὴν Ἰορδανίαν, τὸ Ἰσραήλ, τὴν Τουρκίαν καὶ ὠρισμένας περιοχὰς τῆς Ἑλλάδος.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ἱερά Μητρόπολις Χαλκίδος

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὰ ἄρθρα 47 καὶ 48 τοῦ Α.Ν. 2200/40 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων» προσκαλοῦμεν τοὺς βουλευμένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν Ἱ. Κανόνων καὶ Ἐκκλησι. Νόμων τοῦ Κράτους προβλεπόμενα προσόντα νὰ καταλάβωσι τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ «Κοιμ. Θεοτόκου» Ἀγλαδίου ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρύξεως ἐν τῷ περιοδικῷ «Ἐκκλησία» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά.

Ἐν Χαλκίδι τῇ 10ῃ Σεπτεμβρίου 1965

† Ὁ Χαλκίδος ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Καρυστίας καὶ Σκύρου

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 46 καὶ 47 ἐδαφ. 1 τοῦ Νόμ. 2200/40 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων» καλοῦμεν τοὺς βουλευμένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως καταλάβωσι τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικοῦ ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ «Ἐυαγγελισμὸς Θεοτόκου» Λεπυράων, ἵνα ὑποβάλλωσιν ἡμῖν, ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης, σχετικὴν αἴτησιν μετὰ τῶν ἀπαιτούμενων δικαιολογητικῶν, προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν τῆς ἀνωτέρω κενῆς ἐφημεριακῆς θέσεως.

Ἐν Κύμῃ τῇ 23ῃ Σεπτεμβρίου 1965

† Ὁ Καρυστίας καὶ Σκύρου ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

« ΕΚΚΛΗΣΙΑ »

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

† Ὁ Ἐδέσσης καὶ Πέλλης ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

† Ὁ Μυτιλήνης ΙΑΚΩΒΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ Κ. ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

Ναῶν Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν: Δρχ. 50, 75, 100 ἐτησίως.
Λοιπῶν Ναῶν Ἐπικρατείας: 30 ἐτησίως.
Ἐξωτερικοῦ: δολλάρια 3.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Θεοδοσίου Σπεράντσα, Βαρυτάτη ἢ εὐθύνη.

Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης Παντελεήμονος, Ἡ συμμετοχὴ τῶν λαϊκῶν ἐν τῇ ἐκλογῇ τῶν Ἐπισκοπῶν.

Παναγ. Τρεμπέλα, Ἐπὶ τῶν Πρακτικῶν τῆς ἐν Aarhus διασκέψεως.

Ἀρχιμ. Παντελεήμονος Μπαρδάκου, Γενικοῦ Διευθυντοῦ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, Διὰ τὴν ἀναζωογόνησιν τοῦ Κατηχητικοῦ Σχολείου.

Παρατηρήσεων στήλη.

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά.

Παράρτημα.

ΜΟΝΟΤΥΠΙΚΑ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΑ ΤΣΙΡΩΝΗ
Μενάνδρου 4—Ἀθῆναι—Τηλ. 311.121

Ἐπεύθυνος Τυπογραφείου Γεώργιος Σ. Χρυσάφης
Ἰασωνίδου 22 — Σούρμενα